

**ΣΧΟΛΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ, ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΚΑΙ
ΤΕΧΝΩΝ**

ΤΜΗΜΑ ΜΟΥΣΙΚΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ ΚΑΙ ΤΕΧΝΗΣ

Πτυχιακή Εργασία

Η ιστορική και μορφολογική εξέλιξη της τρομπέτας

από το Μπαρόκ έως τη σύγχρονη εποχή

και η λειτουργία της στη συμφωνική ορχήστρα

της

Ελισάβετ Καλουτά

A. M.: 19046

Επιβλέπων Καθηγητής: Κωνσταντίνος Χασιώτης

Θεσσαλονίκη 2024

Υπεύθυνη Δήλωση

Δηλώνω υπεύθυνα ότι όλα τα στοιχεία σε αυτήν την εργασία τα απέκτησα, τα επεξεργάστηκα και τα παρουσιάζω σύμφωνα με τους κανόνες και τις αρχές της ακαδημαϊκής δεοντολογίας, καθώς και τους νόμους που διέπουν την έρευνα και την πνευματική ιδιοκτησία. Δηλώνω επίσης υπεύθυνα ότι, όπως απαιτείται από αυτούς τους κανόνες, αναφέρομαι και παραπέμπω στις πηγές όλων των στοιχείων που χρησιμοποιώ και τα οποία δεν συνιστούν πρωτότυπη δημιουργία μου.

Ευχαριστίες

Ολοκληρώνοντας την παρούσα εργασία, θα ήθελα να ευχαριστήσω τον επιβλέποντα καθηγητή κ. Κωνσταντίνο Χασιώτη, ο οποίος με καθοδήγησε στην εκπόνηση της εργασίας μου με υπομονή και κατανόηση, μου έδωσε πολύτιμες συμβουλές και υπήρξε διαθέσιμος για οποιαδήποτε διευκρίνιση.

Στη συνέχεια, θα ήθελα να ευχαριστήσω την οικογένειά μου και τους φίλους μου για τη δύναμη που μου δίνουν όλα τα χρόνια των ακαδημαϊκών μου σπουδών.

Τέλος, ένα μεγάλο «ευχαριστώ» στο Γιάννη, τον Οδυσσέα, τη Ναταλία την Αντωνία, την Εβελίνα και το Νίκο για τη βοήθεια και την υποστήριξη τους.

Περίληψη

Η τρομπέτα είναι ένα από τα σημαντικότερα χάλκινα πνευστά όργανα της σύγχρονης ορχήστρας με μεγάλη ιστορία, καθώς οι πρώιμες μορφές της εμφανίστηκαν πριν από χιλιάδες χρόνια. Η παρούσα πτυχιακή εμβαθύνει στην ιστορία της τρομπέτας και αναδεικνύει την μορφολογική και καλλιτεχνική της εξέλιξη ανά τους αιώνες. Περιγράφονται τα περισσότερο χρησιμοποιούμενα είδη τρομπέτας όπως και διακεκριμένοι διεθνώς σολίστες. Συμπληρωματικά, ερευνώνται τα σύνολα στα οποία η τρομπέτα παίζει σημαντικό ρόλο όπως, διάφορα σύνολα μουσικής δωματίου, η συμφωνική ορχήστρα, η ορχήστρα τζαζ κλπ. Η εργασία εκθέτει μια σειρά αντιπροσωπευτικών συνθέσεων από διάφορες εποχές και κοινωνικά πλαίσια, αποδίδοντας μια ανάλυση του ιστορικού ρόλου της τρομπέτας στη Μπαρόκ, Κλασική, Ρομαντική, σύγχρονη και jazz εποχή. Τέλος, παρουσιάζονται μερικοί από τους πιο σημαντικούς συνθέτες που ανέδειξαν την τρομπέτα στα έργα τους. Η εργασία αποσκοπεί να αποτελέσει αφετηρία για περισσότερες έρευνες που να αφορούν την τρομπέτα αλλά και γενικότερα τα χάλκινα όργανα ορχήστρας στη χώρα μας. Παρέχει σε όλους τους λάτρεις της μουσικής, μαθητές και εκτελεστές που σχετίζονται με την τρομπέτα, μια βαθύτερη κατανόηση της ιστορίας και εξέλιξής της.

Abstract

The trumpet is one of the most important brass instruments of the modern orchestra, with its early forms appearing thousands of years ago. This thesis delves into the history of the trumpet and highlights its morphological and artistic evolution throughout the centuries. The most common forms of trumpet as well as internationally distinguished soloists are analyzed. In addition, the ensembles in which the trumpet participates such as chamber music groups, the symphony and the jazz orchestra are explored. The paper includes some representative compositions from different eras and social contexts, yielding an analysis on the historical role of the trumpet in the Baroque, Classical, Romantic, Modern, and Jazz eras. Finally, some of the most important composers who incorporated the trumpet into their works are mentioned. The paper aims to serve as a starting point for research concerning the trumpet as well as other brass orchestral instruments. This research provides all music enthusiasts, students, and performers associated with the trumpet with a deeper understanding of its history and evolution.

Περιεχόμενα

Ευχαριστίες	i
Περίληψη	ii
Abstract	iii
Περιεχόμενα.....	iv
Ευρετήριο εικόνων.....	vi
Εισαγωγή	1
Βιβλιογραφική Επισκόπηση.....	2
Μεθοδολογία.....	3
1. Ιστορική ανασκόπηση.....	5
1.1 Η τρομπέτα στη Μπαρόκ εποχή.....	5
1.2 Η τρομπέτα στην Κλασική και Ρομαντική εποχή	8
1.3 Η τρομπέτα στη σύγχρονη εποχή.....	11
1.4 Η jazz τρομπέτα	13
2. Είδη Τρομπέτας	16
2.1. Ιστορικά Είδη Τρομπέτας	16
2.1.1. Τρομπέτα με κλειδιά	16
2.1.2. Κορνέτο.....	19
2.1.3. Ολκωτή τρομπέτα.....	22
2.1.4. Άλλα είδη τρομπέτας.....	23
2.1.5. Σαξοκόρνα.....	24
2.2. Σύγχρονα Είδη Τρομπέτας.....	25
2.2.1. Κορνέτα.....	25
2.2.2. Φλικόρνο	28
2.2.3. Piccolo Τρομπέτα.....	30
2.2.4. Μπάσο και Άλτο Τρομπέτες	31
2.2.5. Τρομπέτα με περιστροφικά πιστόνια (ρότορες).....	33
3. Σολίστες της τρομπέτας	35
3.1. Jean-Baptiste Arban	35
3.2. Louis Armstrong	38
3.3. Miles Davis	41

3.4. Maurice André.....	44
4. Ρεπερτόριο	46
4.1. Μπαρόκ ρεπερτόριο	46
4.2. Κλασικό και Ρομαντικό ρεπερτόριο	50
4.3. Ρεπερτόριο του 20 ^{ου} αιώνα.....	54
5. Συμπεράσματα και θέματα για περαιτέρω έρευνα	57
Βιβλιογραφία-Άρθρα, μελέτες, διατριβές.....	59
Βιβλιογραφία-Διαδικτυακές πηγές	62

Ευρετήριο εικόνων

Εικόνα 1. Μπαρόκ τρομπέτες με τρεις ή τέσσερις σπές.....	6
Εικόνα 2. Μπαρόκ σουρντίνα	7
Εικόνα 3. Τρομπέτα με πέντε κλειδιά.....	16
Εικόνα 4. Κορνέτο	19
Εικόνα 5. Ολκωτή τρομπέτα σε Μι	22
Εικόνα 6. Κορνέτα.....	25
Εικόνα 7. Φλικόρνο	28
Εικόνα 8. Οικογένεια τρομπετών (από τα αριστερά στα δεξιά): Piccolo τρομπέτα σε Σι ύφεση, τρομπέτα σε Ντο, τρομπέτα σε Σι ύφεση, φλικόρνο, τρομπέτα σε Μι ύφεση, και κορνέτα σε Σι ύφεση	30
Εικόνα 9. Μπάσα τρομπέτα σε Ντο με τέσσερις ρότορες	31
Εικόνα 10. Η έκταση της μπάσας τρομπέτας σε Ντο, Ρε και Μι ύφεση.....	32
Εικόνα 11. Ρότορες.....	33
Εικόνα 12. Πορτρέτο του Jean-Baptiste Arban	35
Εικόνα 13. Εξώφυλλο ανανεωμένης έκδοσης της μεθόδου Arban	37
Εικόνα 14. Louis Armstrong	38
Εικόνα 15. Miles Davis	41
Εικόνα 16. Maurice André	44
Εικόνα 17. Απόσπασμα από το σόλο της τρομπέτας, Εισαγωγή "Λεονόρα" No. 3 ...	51
Εικόνα 18. Το διάσημο "Posthorn Solo" από την 3η συμφωνία του G. Mahler	53

Εισαγωγή

Η τρομπέτα είναι ένα όργανο με τεράστια ιστορία τόσο σχετικά με την εξέλιξη της μορφολογίας της όσο και με την κοινωνική θέση των εκτελεστών της. Πρόγονοι της τρομπέτας όσο και του κόρνου ή του τρομπονιού εμφανίζονται ήδη στους αρχαίους πολιτισμούς με τη μορφή είτε κεράτων και χαυλιοδόντων από ζώα είτε επεξεργασμένων φυσικών υλικών σε κωνοειδές σχήμα τα οποία είχαν την ιδιότητα να αντηχούν σε μεγάλη ακουστική εμβέλεια, όπως για παράδειγμα, κελύφη από μπρούντζο, ξύλο, ασήμι, πηλό ή χαλκό. Η αντήχηση αυτή επειδή θύμιζε τον ήχο μεγαλόσωμων ζώων αποτελούσε χρήσιμο εργαλείο για την προστασία των ανθρώπων κατά τη διάρκεια του κυνηγιού, ενώ βοηθούσε την επικοινωνία στρατιωτικών μονάδων σε πολεμικές συρράξεις.¹ Για αυτόν το λόγο, όταν εισήλθαν σε καθιερωμένα οργανικά σύνολα αντιμετωπίστηκαν με καχυποψία η οποία αργότερα ξεπεράστηκε.²

Αν και στο πέρασμα των αιώνων έγιναν πολλές προσπάθειες για την μορφολογική διαμόρφωση της τρομπέτας, ο σημαντικότερος σταθμός στην εξέλιξή της ήταν η προσθήκη μετακινούμενων σωλήνων (slides) και πιστονιών κατά την Κλασική εποχή. Λεπτομερής αναφορά στα ζητήματα αυτά γίνεται στο πρώτο κεφάλαιο της παρούσης εργασίας όπου αναδεικνύεται η εξέλιξη των διαφόρων μορφών τρομπέτας, τα μουσικά σύνολα και οι ορχήστρες στις οποίες εντάχθηκε και οι κοινωνικοπολιτικές συνθήκες που συνέβαλαν στην αναγνώρισή της.

Στο δεύτερο κεφάλαιο παρουσιάζονται τα βασικότερα συγγενικά είδη της σύγχρονης τρομπέτας, δηλαδή η κορνέτα, το κορνέτο, η ολκωτή τρομπέτα, το φλικόρνο, η Μπαχ τρομπέτα (Bach), η πίκολο τρομπέτα (piccolo), η τρομπέτα με κλειδιά (keyed trumpet) και η τρομπέτα με ρότορες. Αναφέρονται, αντίστοιχα, οι συνθήκες εξέλιξής τους, οι συνθέτες που τα ενέταξαν στα έργα τους και οι ομοιότητές τους με την τρομπέτα.

Το τρίτο κεφάλαιο παρουσιάζει σημαντικά στοιχεία από τη δράση τεσσάρων από τους μεγαλύτερους δεξιότεχνες της τρομπέτας τον 20^ο αιώνα. Συνθέτες και

---

¹ Elisa Koehler, *Fanfares and Finesse: A Performer's Guide to Trumpet History and Literature* (Indiana University Press, 2014), 1.

² Anthony Baines, *Brass Instruments: Their History and Development* (New York: Dover Publications, 1993), 233.

σολίστες χάρη στους οποίους εδραιώθηκε η αποδοχή της τρομπέτας από το κοινό, εμποδίστηκε η οργανική της θέση ανάμεσα στα όργανα της ορχήστρας αλλά και η αυτοτέλειά της ως σολιστικό όργανο.

Επιπλέον, παρουσιάζονται κομμάτια ρεπερτορίου τρομπέτας όπως και οι συνθέτες τους. Διερευνώνται αφ' ενός ορχηστρικές συνθέσεις με περάσματα τρομπέτας σε μορφή φανφάρας ή μέρη συμπληρωματικά στο σύνολο του κομματιού και αφ' ετέρου έργα για σόλο τρομπέτα και συνοδεία. Επίσης αναφέρονται ορισμένα από τα πιο σημαντικά και γνωστά έργα του σύγχρονου ρεπερτορίου της τρομπέτας.

Βιβλιογραφική Επισκόπηση

Η παρούσα εργασία βασίζεται σε τρεις βασικές πηγές που αναλύουν την ιστορία και τις μορφές της τρομπέτας από τους αρχαίους χρόνους μέχρι και σήμερα και αρκετές άλλες που επίσης χρησιμοποιήθηκαν αλλά σε επόμενες ενότητες.

Η πρώτη πηγή είναι το βιβλίο της Elisa Koehler, *Fanfares and Finesse: A Performer's Guide to Trumpet History and Literature*. Το βιβλίο είναι ένας οδηγός για τους σημερινούς δεξιότεχνες της τρομπέτας που τους εξασφαλίζει τις απαραίτητες πληροφορίες σχετικά με την ιστορία, τις μορφές και το ρεπερτόριο ενός σύγχρονου οργάνου.

Το βιβλίο του Anthony Baines, *Brass instruments: Their History and Development* αποτελεί εξίσου πυλώνα πάνω στον οποίο βασίστηκε η παρούσα εργασία. Εδώ παρουσιάζεται η μορφολογική εξέλιξη της τρομπέτας στο χρόνο και τα στάδια εξέλιξής της μέχρι και σήμερα. Επίσης, εξετάζονται αναλυτικά τα είδη τρομπέτας και οι μορφολογικές τους ομοιότητες. Αποτελεί μια σημαντική πηγή πληροφοριών για οποιονδήποτε θέλει να ασχοληθεί με την εξέλιξη των χάλκινων οργάνων.

Η τρίτη πηγή είναι το *The Trumpet* των John Wallace and Alexander McGrattan. Πρόκειται για μία από τις σημαντικότερες πηγές πληροφοριών σχετικά με την τρομπέτα και την ιστορία της. Το χαρακτηριστικό του συγκεκριμένου βιβλίου είναι ότι και οι δυο συγγραφείς του είναι βιρτουόζοι της τρομπέτας με αποτέλεσμα το βιβλίο να συστήνεται με άμεσο τρόπο στους αναγνώστες. Στο βιβλίο περιέχονται

πολύτιμες πληροφορίες σχετικά με την ιστορία, τις μορφές, τα σύνολα, το ρεπερτόριο, τις μορφολογικές εξελίξεις και τους σολίστες της τρομπέτας καθιστώντας το απαραίτητη πηγή για όποιον ενδιαφέρεται να μελετήσει το συγκεκριμένο όργανο.

Αξίζει να σημειωθεί ότι, τόσο οι παραπάνω πηγές όσο και άλλες βιβλιογραφικές παραπομπές στη συντριπτική τους πλειοψηφία συμφωνούν σε μεγάλο βαθμό στις πληροφορίες που παραθέτουν, γεγονός που διασφαλίζει τη διασταύρωση και την αξιοπιστία των καταγραφόμενων πληροφοριών.

Μεθοδολογία

Για την εκπόνηση της πτυχιακής εργασίας χρησιμοποιήθηκαν μέθοδοι, μελέτες, διατριβές, οδηγοί, αναλύσεις, συγκρίθηκαν παρτιτούρες, αναζητήθηκε σύγχρονο και παλαιότερο ρεπερτόριο. Ταυτόχρονα, μελετήθηκε η βιογραφία πολλών σολίστ της τρομπέτας και συγκρίθηκαν πληροφορίες σχετικά με τις χρονολογίες δημιουργίας και μορφολογικής μετεξέλιξης τόσο της τρομπέτας όσο και των συγγενικών της ειδών. Τέλος, αναζητήθηκαν, χωρίς δυστυχώς αποτέλεσμα, ελληνικές πηγές σχετικά με ιστορικά στοιχεία.

Αναφορικά με τη δομή της πτυχιακής αυτής εργασίας, ακολουθήθηκε η δομή των Wallace και McGrattan. Ως αφετηρία της έχει την παρουσίαση των ιστορικών στοιχείων και του ιστορικού πλαισίου στο οποίο αναπτύχθηκε η τρομπέτα. Στη συνέχεια, μελετώνται οι μορφές και τα είδη της, γίνεται αναφορά στους τέσσερις πιο σημαντικούς σολίστες που την καθόρισαν και η εργασία ολοκληρώνεται με την παράθεση δειγμάτων του σημαντικότερου και πιο αντιπροσωπευτικού ρεπερτορίου.

Σκοπός της παρούσας εργασίας είναι να καταγράψει την ιστορία της τρομπέτας από το μπαρόκ μέχρι τον 20^ο αιώνα. Στο πλαίσιο αυτής της αναδρομής παρουσιάζονται τα είδη και η ιστορική εξέλιξη της τρομπέτας από το Μπαρόκ και την Κλασική εποχή έως το Ρομαντισμό και τον 20^ο αιώνα. Ταυτόχρονα, αναλύονται το ρεπερτόριο, διακεκριμένοι συνθέτες, όπως επίσης και μουσικά σύνολα στα οποία συμπεριλήφθηκε. Από την παρούσα εργασία απουσιάζει η απήχηση της τρομπέτας σε άλλους πολιτισμούς εκτός Ευρώπης —με εξαίρεση τη σύνδεση αυτής με το μουσικό είδος της jazz. Τέλος, πρέπει να αναφερθεί ότι πληροφορίες σχετικά με την

εκπαιδευτική διαδικασία και την εκμάθηση της τρομπέτας και σχετικά με την εξέλιξή της στον Ελλαδικό χώρο εκφεύγουν του θέματος της εργασίας αυτής.

Η σύνταξη της εργασίας βασίστηκε στον οδηγό Chicago Manual of Style.³

---

³ The Chicago Manual of Style, 17th Edition. Chicago: Universith of Chicago Press, 2017.

1. Ιστορική ανασκόπηση

1.1 Η τρομπέτα στη Μπαρόκ εποχή

Το ρεύμα του Μπαρόκ στη μουσική (1600-1750) αποτελεί τη σημαντικότερη περίοδο στην εξέλιξη της τρομπέτας οδηγώντας στην ένταξή της στο ορχηστρικό περιβάλλον.⁴ Η ταχύτητα και η βαρύτητα των μορφολογικών αλλαγών στις οποίες υποβάλλεται η τρομπέτα κατά τον ενάμιση αιώνα του Μπαρόκ διαφέρουν από χώρα σε χώρα ανάλογα με το πολιτισμικό περιβάλλον που επικρατεί σε κάθε μια από αυτές.

Ειδικότερα, το όργανο που κυριαρχούσε κατά το Μπαρόκ ήταν αυτό που γνωρίζουμε σήμερα ως φυσική τρομπέτα. Ήταν μήκους 55 έως 80 εκατοστών και κρατιόταν με το ένα χέρι καθώς απουσίαζαν τα πιστόνια/βαλβίδες, τουλάχιστον πριν από τη δεκαετία του 1770.⁵ Οι μπαρόκ τρομπέτες εμφανίζονταν σε δύο διαφορετικές μορφές, στο αγγλικό μακρύ μοντέλο που έχει τέσσερις οπές από τις οποίες ελευθερώνεται ο αέρας και στο γερμανικό μοντέλο που έχει τρεις.⁶ Το όργανο αυτό υπήρξε ορόσημο για την εποχή και χαρακτήρισε το ύφος και τη μελωδία των έργων Μπαρόκ. Τα περισσότερα όργανα που σώζονται μέχρι σήμερα είναι γερμανικά ενώ εξήντα περίπου από αυτά είναι κατασκευασμένα από την οικογένεια Haas.⁷ Κατά τη διάρκεια του Μπαρόκ, έγιναν πολλοί μορφολογικοί πειραματισμοί τροποποιήσεων της τρομπέτας με στόχο να καταστεί αυτή ένα χρωματικό όργανο με την προσθήκη μετακινούμενων σωλήνων διαφορετικών μεγεθών (slides) ή ακόμα και η δημιουργία μεγαλύτερων σε σχήμα οργάνων. Αυτό δεν κατέστη δυνατό και πολλοί συνθέτες προτίμησαν τη χρήση του κορνέτου αντί της τρομπέτας.⁸

---

⁴ John Wallace and Alexander McGrattan, *The Trumpet* (Yale University Press, 2012), 97.

⁵ Anthony Baines, *Brass Instruments: Their History and Development* (New York: Dover Publications, 1993), 138.

⁶ Elisa Koehler, *Fanfares and Finesse: A Performer's Guide to Trumpet History and Literature* (Indiana University Press, 2014), 19.

⁷ Anthony Baines, 121-122.

⁸ Gilmar Cavalcante da Silva, "Trumpet Through The Ages: An Overview of the Instrument and its Evolution in the Baroque and Classic Periods from a Contemporary Performance Perspective" (PhD diss., Ball State University, 2015), 6.

Εικόνα 1. Μπαρόκ τρομπέτες με τρεις ή τέσσερις οπές.⁹

Κατά τα μέσα του 17^{ου} αιώνα το κορνέτο ήταν ένα εκ των δύο συγγενικών ειδών της τρομπέτας που έγινε δημοφιλές, με την τρομπέτα κλαρίνο να αποτελεί το δεύτερο. Το κορνέτο ήταν ένα ξύλινο όργανο, καλυμμένο από δέρμα που χρησιμοποιούνταν κυρίως για επικοινωνία στο κυνήγι ή στο στρατό και έγινε γνωστό μέσω του Giovanni Gabrieli (1557-1612). Η τρομπέτα κλαρίνο, από την άλλη, συναντιόταν συνήθως σε μικρές ορχήστρες με οκτώ βιολιά. Πρόκειται για ένα όργανο που έμοιαζε με τη φυσική τρομπέτα και χρησιμοποιούνταν κυρίως στο παίξιμο της φανφάρας.¹⁰

Η πρώτη καταγεγραμμένη είσοδος της τρομπέτας σε οργανωμένο σύνολο με οπερατικό περιεχόμενο έγινε στην όπερα *Orfeo* του Claudio Monteverdi (1567-1643) το 1607 με την εναρκτήρια “Toccata”.¹¹ Ωστόσο, οι τρομπέτες στο συγκεκριμένο έργο δεν συμμετείχαν σε όλη την παράσταση. Το πιο πιθανό είναι να επιστρατεύτηκε ένα στρατιωτικό σύνολο τρομπετιστών, όπως αντίστοιχα συνέβαινε με την

---

⁹ InDigo Baroque, *Holes on baroque trumpets*, <https://indigobaroque.com/en/holesonbaroquetrumpets/>. Προσπέλαση: 7 Φεβρουαρίου 2024.

¹⁰ Anthony Baines, *Brass Instruments: Their History and Development*, 134-136.

¹¹ Wallace and McGrattan, *The Trumpet*, 94.

επιστράτευση μάντας πνευστών στις όπερες του Giuseppe Verdi (1813-1901) τον 19^ο αιώνα για την εκτέλεση ενός αποσπάσματος.¹² Ο Monteverdi σημειώνει στην παρτιτούρα του ότι οι τρομπετίστες θα πρέπει να χρησιμοποιήσουν σουρντίνα. Με τη σουρντίνα οι τρομπετίστες αναγκάζονται να παίξουν ένα τόνο χαμηλότερα. Αυτό συνέβαινε καθώς η παλιά σουρντίνα ήταν μια κούφια ξύλινη επιφάνεια που ανέβαζε το τονικό ύψος κατά έναν ολόκληρο τόνο. Η χρήση τρομπέτας με σουρντίνα ήταν εξαιρετικά διαδεδομένη μεταξύ των συνθετών του Μπαρόκ.¹³ Αργότερα, το 1618 ο Michael Praetorius (1571-1621) ενσωμάτωσε σύνολα τρομπέτας στη συλλογή πολυφωνικών μοτέτων του Samuel Scheidt (1587-1654) το οποίο περιλαμβάνει το *In dulci jubilo* που αποτελεί το μοναδικό σωζόμενο έργο του για τρομπέτα.¹⁴

Εικόνα 2. Μπαρόκ σουρντίνα ¹⁵

Αν και μέχρι το Μπαρόκ η τρομπέτα χρησιμοποιούνταν κυρίως σε ιταλικές αριστοκρατικές αυλές, κατά το δεύτερο μισό του 17^{ου} αιώνα άρχισε να επεκτείνεται η χρήση της και σε λατρευτικούς χώρους, για παράδειγμα σε εκκλησίες της Λειψίας, ενώ εκτός της Ιταλίας, σπουδαίο κέντρο όπου καλλιεργήθηκε η σύνθεση και

---

¹² Elisa Koehler, 101-102.

¹³ Anthony Baines, 132-133.

¹⁴ Wallace and McGrattan, 139

¹⁵ Holmgren Fred, *Baroque trumpet mute*, 1995, in John Wallace and Alexander McGrattan, *The Trumpet* (Yale University Press, 2012), 53.

εκτέλεση έργων για τρομπέτα ήταν η Νυρεμβέργη.¹⁶ Για την προστασία των μέσων διαβίωσης των μουσικών δημιουργήθηκαν σωματεία και οργανώσεις που ονομάζονταν «Κοινωνία Συντρόφων» (*Kameradschaft*).¹⁷ Όπως αναφέρουν οι Wallace και McGrattan:

Η αλλαγή στυλ στις αρχές του δεκάτου εβδόμου αιώνα ήταν ριζική και ταχεία και ενισχύθηκε αργότερα από κύματα γενεών νέων συνθετών που ακτινοβολούσαν, φέρνοντας ακόμα περισσότερες νέες τάσεις και ιδέες στις δεκαετίες του 1660 και του 1690.¹⁸

Προς τα τέλη όμως της εποχής Μπαρόκ και το ξέσπασμα της Γαλλικής Επανάστασης, παραδοσιακές μορφές απασχόλησης αρχίζουν να εξαφανίζονται και να απειλείται η θέση των ερμηνευτών τρομπέτας στα μουσικά σύνολα.¹⁹ Τα γεγονότα αυτά οδήγησαν στη δημιουργία νέων οργάνων, συνθέσεων και, στο πλαίσιο του κλασικού μουσικού ύφους, την ανάδειξη νέων δυνατοτήτων για το όργανο.

1.2 Η τρομπέτα στην Κλασική και Ρομαντική εποχή

Σε αντίθεση προς το αυστηρό και αντιστικτικό ύφος του Μπαρόκ, κατά την Κλασική εποχή (1730-1827) αναπτύσσεται αρχικά ένα νέο ύφος, το στυλ Galant το οποίο προσδιορίζεται ως *ελεύθερη γραφή* για τσέμπαλο και μουσική δωματίου.²⁰

Η κατασκευή μουσικών οργάνων κατά την Κλασική Εποχή υπεισέρχεται σε μια περίοδο σημαντικών αλλαγών. Τα όργανα μεταβάλλονται, εξελίσσονται, και σταδιακά κατηγοριοποιούνται σε «οικογένειες» που επιβιώνουν ακόμη κι ως σήμερα. Οι περισσότεροι κατασκευαστές ιδιαίτερα προς το τέλος του 18^{ου} αιώνα πειραματίζονται με σκοπό να βρουν τις βέλτιστες δυνατότητες και συνδυασμούς στην έκταση ενός οργάνου προκειμένου να το αναδείξουν. Στην περίπτωση των τρομπετών, αυτές οι απόπειρες αφορούν στην εισαγωγή μετακινούμενων σωλήνων και πιστονιών που, από τη μια επηρεάζουν την ποιότητα και τη στιβαρότητα του ήχου

---

¹⁶John Wallace and Alexander McGrattan, *The Trumpet* (Yale University Press, 2012), 100-101.

¹⁷ John Wallace and Alexander McGrattan, 100-102.

¹⁸ Wallace and McGrattan, 101-102.

¹⁹Wallace and McGrattan, 116.

²⁰Ulrich, Michels, *Ατλας της Μουσικής* (Φίλιππος Νάκας, 1995) 2^{ος} τόμος, 367.

και από την άλλη διαφοροποιούν σε μεγάλο βαθμό το εύρος του ρεπερτορίου της.²¹ Χαρακτηριστική είναι η παράμετρος της τονικότητας στην τρομπέτα. Κατά τον 18^ο και 19^ο αιώνα υιοθετείται το σύστημα αλλαγής των μετακινούμενων σωλήνων ώστε να μπορεί να ανταποκρίνεται στο απαιτούμενο κλειδί (τονικότητα) ενός συγκεκριμένου κομματιού. Οι συνθέτες της Κλασικής εποχής συνήθιζαν αυτή την τακτική γιατί τους ήταν πιο βολικό. Προσάρμοζαν με τέτοιο τρόπο τους σωλήνες της τρομπέτας ώστε να μην είναι απαραίτητο να μεταφέρουν την τονικότητα.

Την Κλασική περίοδο πολύ δημοφιλής υπήρξε η τρομπέτα χωρίς πιστόνια παρ' όλο που η βαλβιδωτή δημιουργήθηκε το 1814, στα όρια της Κλασικής εποχής δηλαδή, αφού το ηχόχρωμά της πρώτης ταίριαζε περισσότερο με τα στοιχεία των έργων εκείνης της εποχής.

Την πατρότητα της τρομπέτας με πιστόνια διεκδικούν δυο δημιουργοί: κατά τον Adkins, πατέρας της ήταν ο ομποΐστας Blumel.²² Φαίνεται ωστόσο, ότι η πρώτη τρομπέτα με πιστόνια παρουσιάστηκε στο Βερολίνο το 1814 από τον Heinrich Stölzel και ονομάστηκε Flügelhorn. Πέραν της διαφιλονικίας σχετικά με την πατρότητα των πιστονιών, εκείνο που έχει σημασία είναι ότι, αντίθετα με τις προηγούμενες τρομπέτες που περιορίζονταν σε λίγες νότες, η εισαγωγή των πιστονιών επέτρεψε στους μουσικούς να παίζουν όλες τις νότες της χρωματικής κλίμακας.²³ Τα πιστόνια αρχικά ήταν μη λειτουργικά τετράγωνα κομμάτια από ορείχαλκο. Τελειοποιήθηκαν από τον Adolphe Sax, ενώ λίγα χρόνια αργότερα άρχισαν να εφαρμόζουν τα πιστόνια και στην κορνέτα.²⁴

Παρά τα κοινά στοιχεία Ρομαντισμού και Κλασικισμού, οι αλλαγές στις ιδέες, τα όργανα και τις νέες τεχνικές επιτρέπουν ένα σαφή διαχωρισμό των δυο περιόδων.²⁵ Θεωρητικά, ο πρώιμος Ρομαντισμός διαρκεί από το 1800 μέχρι το 1830, η ακμή του Ρομαντισμού τοποθετείται χρονικά από το 1830 μέχρι το 1850, ενώ ο όψιμος Ρομαντισμός από το 1850 μέχρι το 1890. Οι ημερομηνίες αυτές είναι κατά

---

²¹ Anthony Baines, *Brass Instruments: Their History and Development* (New York: Dover Publications, 1993), 184.

²² Hector Ernest Adkins, *Treatise on the Military Band* (Boosey & Co., 1931), 138.

²³ Barry Parker, *Good Vibrations: The Physics of Music* (Johns Hopkins University Press, 2009), 167.

²⁴ Adkins, 138.

²⁵ Gilmar Cavalcante da Silva, "Trumpet Through The Ages: An Overview of the Instrument and its Evolution in the Baroque and Classic Periods from a Contemporary Performance Perspective" (PhD diss., Ball State University, 2015), 10, 19-20.

προσέγγιση και σχετίζονται, μεταξύ άλλων, με καθοριστικές για την εποχή γεωστρατηγικές και πολεμικές εξελίξεις.

Μουσικολογικά, ο Ρομαντισμός αποτελεί την υφολογική και μουσικολογική συνέχεια του Κλασικισμού.²⁶ Η φυσική τρομπέτα χρησιμοποιήθηκε κατά το Ρομαντισμό από συνθέτες όπως ο Beethoven ο οποίος επέλεγε να συνδυάσει τον λιτό ήχο της φυσικής τρομπέτας με τον ήχο των τυμπάνων και να δώσει έμφαση με αυτόν τον τρόπο σε συγκεκριμένα μέρη των συνθέσεών του. Εκτός από συνθέτες όπως ο Ludwig van Beethoven (1770-1827) που αναδείχθηκαν εκείνη την περίοδο ή που είχαν ξεκινήσει το έργο τους νωρίτερα και η κορύφωση και η αντιπροσωπευτικότερη περίοδος της δημιουργίας τους περιλαμβάνεται στα χρονικά όρια του Ρομαντισμού, αναδείχθηκαν άλλοι λιγότερο γνωστοί όπως για παράδειγμα ο François Dauverné (1799-1874) ο οποίος συνέθεσε μια μέθοδο διδασκαλίας για τρομπέτα με πιστόνια το 1857.²⁷ Εκτός από την προσφορά του στη διδασκαλία του οργάνου, ο Dauverné ήταν και ο πρώτος ο οποίος έπαιξε τρομπέτα με τρία πιστόνια σε κλειδί Φα. Το γεγονός αυτό δεν επηρέασε τις διδακτικές του τεχνικές αφού η μεθοδός του αφορούσε κατά κύριο λόγο στην φυσική τρομπέτα και μόνο ένα 20% του υλικού παραπέμπει στην τρομπέτα με πιστόνια.

Εκτός από τη φυσική τρομπέτα χωρίς πιστόνια που χρησιμοποιούνταν ακόμη και μετά από το Μπαρόκ και την τρομπέτα με πιστόνια που είχε ήδη αρχίσει να καθιερώνεται σε πολλά κομμάτια, μεγάλη εξέλιξη τον 19^ο αιώνα είχε και η κορνέτα. Σύμφωνα με τον Baines, οι κορνέτες (ή «βραχύσωμες τρομπέτες») είχαν καλύτερη απόδοση από τις τρομπέτες.²⁸ Τα έργα πολλές φορές ήταν γραμμένα και για κορνέτες και για τρομπέτες, ώστε να συνδυάζεται το ηχόχρωμά τους και οι ικανότητες κούρδισματος του κάθε οργάνου. Η τρομπέτα με κλειδιά εξελίχθηκε στα τέλη του 18^{ου} αιώνα από τον τρομπετίστα του Βασιλικού θεάτρου της Βιέννης, Anton Weidinger.²⁹ Αναφορικά με τις κατασκευαστικές αλλαγές που διερευνήθηκαν κατά το δεύτερο μισό του 19^{ου} αιώνα, αυτές αφορούσαν σε μια νέα διάταξη των

---

²⁶ Ulrich, Michels, *Ατλας της Μουσικής* (Φίλιππος Νάκας, 1995) 2^{ος} τόμος, 435.

²⁷ Elisa Koehler, 46.

²⁸ Anthony Baines, 190.

²⁹ Gilmar Cavalcante da Silva, 10, 7.

μετακινούμενων σωλήνων προκειμένου να ξεπεραστεί το ελαττωματικό κούρδισμα που προκαλούνταν από τον προηγούμενο συνδυασμό τους.³⁰

Κατά τη δεκαετία του 1880, οι στρατιωτικές μπάντες άρχισαν να προσαρμόζονται στα νέα δεδομένα υιοθετώντας τις κορνέτες στα σύνολά τους και «κατανέμοντας τις τρομπέτες σε Φα ή Μι ύφεση».³¹ Στην Αγγλία η τρομπέτα σε Φα διαδόθηκε μέσω της στρατιωτικής μπάντας.³² Γενικότερα, το 19^ο αιώνα όπως και στον Κλασικισμό, οι τρομπέτες αρχίζουν να ξεφεύγουν από τον αυστηρά στρατιωτικό και κνηγετικό ρόλο τους και να προσαρτώνται σε άλλα σύνολα. Τα χάλκινα συμμετέχουν πια στις δημοφιλείς ορχήστρες χάλκινων (*brass bands*) και στις συμφωνικές ορχήστρες, αλλά όχι στα σύνολα δωματίου (με εξαίρεση το κόρνο).³³ Εκείνη την περίοδο η ένταξη της τρομπέτας σε ορχήστρες πνευστών συντελείται με γοργούς ρυθμούς καθώς η εφεύρεση των πιστονιών επιτρέπει το χρωματικό παίξιμο. Στη δημοφιλία του οργάνου συμβάλλουν επίσης και οι διαγωνισμοί χάλκινων που διοργανώνονταν από τις μπάντες χάλκινων πνευστών.³⁴

1.3 Η τρομπέτα στη σύγχρονη εποχή

Με τον όρο «σύγχρονη εποχή» στη μουσική ονομάζουμε την περίοδο που ξεκινά από τις αρχές του 20^{ου} αιώνα και εκτείνεται μέχρι και τις αρχές του 21^{ου} αιώνα. Στις αρχές του 20^{ου} αιώνα οι τεχνολογικές εξελίξεις ήταν πιο εμφανείς από ποτέ στη ζωή των ανθρώπων και κατ' επέκταση στη μουσική: οι αποστάσεις γεφυρώνονται, το διεθνές εμπόριο αναπτύσσεται, η μουσική εκπαίδευση εδραιώνεται ενώ στο χώρο της μουσικής η σημειογραφία και οι βασικές τονικές έννοιες αρχίζουν πλέον να αμφισβητούνται.³⁵

Παρά το γεγονός ότι ο 20^{ος} αιώνας διακρίνεται από πλήθος ρευμάτων στη σύνθεση και οι τεχνικές δυνατότητες του οργάνου διευρύνονται με τη χρήση των πιστονιών, οι συνθέτες εξακολουθούν να αποφεύγουν τη σύνθεση σόλο κοντσέρτων και μουσικής δωματίου για την τρομπέτα: κυρίως διευρύνουν το τρομπετιστικό και

---

³⁰ Anthony Baines, 216.

³¹ Baines, 232.

³² Baines, 128.

³³ Ulrich, Michels, *Ατλας της Μουσικής* (Φίλιππος Νάκας, 1995) 2^{ος} τόμος, 489.

³⁴ Elisa Koehler, 139-141.

³⁵ Jim Samson, *The Cambridge History of Nineteenth-Century Music* (Cambridge University Press, 2001), 344.

κορνετίστικο ρεπερτόριο και τις δεξιοτεχνικές κινήσεις με σόλο περάσματα μέσα στα μεγάλα συμφωνικά τους έργα.³⁶ Στις αρχές όμως του 20^{ου} αιώνα, η αναβίωση των κονσέρτων του Johann Nepomuk Hummel (1778-1837) και Joseph Haydn (1732-1809), σε συνδυασμό με την γέννηση και ραγδαία ανάπτυξη της δισκογραφικής βιομηχανίας και την κορύφωση της δημοτικότητας των βιρτουόζων της jazz, βοηθούν στο να αναδειχθεί για πρώτη φορά η τρομπέτα ως σημαντικό σολιστικό όργανο, ιδίως μετά το 1940.³⁷ Η εξέλιξη αυτή συνέβαλε στο σχηματισμό συνόλων χάλκινων πνευστών, κλασικών και μη, όπως το «σύγχρονο σύνολο τρομπέτας» που αριθμεί από τρία έως πάνω από είκοσι μέλη. Στο ξεκίνημα του 20^{ου} αιώνα, η μουσική δωματίου χάλκινων πνευστών αναδεικνύεται και βοηθά στην περαιτέρω καλλιτεχνική ανάδειξη των χάλκινων πνευστών.³⁸ Ταυτόχρονα, στο πρώτο μισό του αιώνα υπάρχουν πολλά μουσικά δρώμενα όπως διαγωνισμοί που αποσκοπούν στην οικονομική ενίσχυση των ιδρυμάτων που τους διοργανώνουν, στη διαφήμιση προϊόντων, την καλλιτεχνική ανάδειξη ή απλώς σε ψυχαγωγικούς λόγους. Μέσω αυτών των συναυλιών τιμώνται μεγάλοι διαχρονικοί συνθέτες όπως ο George Frideric Handel (1685-1759), ο Wolfgang Amadeus Mozart (1756-1791) και ο Ludwig van Beethoven (1770-1827).³⁹

Μετά το 1900 οι τρομπέτες σε Σι ύφεση και Ντο ξεπερνούν τις κατασκευαστικές τους δυσλειτουργίες χάρη στην τεχνολογία.⁴⁰ Παρ' όλο που η αναγνωρισιμότητα της τρομπέτας ξεκινά αργότερα, σημάδια της διεύρυνσης του ρόλου της και της καθιέρωσής της στο ρεπερτόριο της ευρωπαϊκής μουσικής είναι εμφανή από τις αρχές του 20^{ου} αιώνα χάρη στη μουσική του θεάτρου. Την περίοδο 1900-1950 αναδύεται το μιούζικαλ το οποίο βρίθει μουσικοχορευτικών θεαμάτων όπως μπαλέτο και άλλα είδη και στο οποίο η μουσική υπόκρουση αποτελεί αναπόσπαστο μέρος του έργου. Η τρομπέτα, όμως, παρά τον ενεργό της ρόλο στο μουσικό θέατρο και γενικότερα στην ψυχαγωγία, άρχισε να γίνεται ευρέως γνωστή με

---

³⁶ Elisa Koehler, 148

³⁷ Koehler, 164. Για ηχητικά αποσπάσματα: "Markus Wuersch Performs Haydn Trumpet Concerto in E Flat Major," YouTube, February 28, 2018, <https://www.youtube.com/watch?v=oLvWjvaxlDc>. "Markus Wuersch Performs Hummel Trumpet Concerto in E Major," YouTube, October 25, 2016, <https://youtu.be/9XkrFxBPLXQ?si=iKQueslNy7nuQnLp>.

³⁸ Koehler, 164, 174.

³⁹ Jim Samson, *The Cambridge History of Nineteenth-Century Music* (Cambridge University Press, 2001), 62.

⁴⁰ Koehler, 159.

την ανάπτυξη της τζαζ μουσικής η οποία «έχει αποδειχθεί ότι είναι μια από τις σημαντικότερες μορφές μουσικής που προέκυψε στον 20^ο αιώνα».⁴¹

1.4 Η jazz τρομπέτα

Η jazz μουσική αναπτύχθηκε στις αρχές του 20^{ου} αιώνα και έγινε παγκοσμίως δημοφιλής. Ένα από τα κυριότερα όργανα στις swing και jazz μπάντες ήταν η τρομπέτα, γεγονός που τη σύστησε στο ευρύ κοινό και την κατέστησε αγαπημένο όργανο των ακροατών τους. Αναμφίβολα, η ανάπτυξη της τρομπέτας ως σόλο οργάνου κατά τον 20^ο αιώνα δεν θα είχε συμβεί χωρίς τις τεχνικές δεξιότητες των jazz τρομπετιστών και την επιρροή των βιρτουόζων της κορνέτας.⁴² Η «στιλιστική ευελιξία» της τρομπέτας την ανήγαγε σε ένα ξεχωριστό όργανο το οποίο είτε παίζει κλασική είτε jazz όχι μόνο εναρμονίζεται αλλά και αναδεικνύεται στη συνύπαρξή της με τα υπόλοιπα όργανα.⁴³

Η jazz γεννήθηκε μέσα από ομάδες κατοίκων της Νέας Ορλεάνης ως μια μίξη των δικών τους ακουσμάτων και ρυθμών της προηγούμενης πατρίδας τους, προτού μεταφερθούν ως σκλάβοι στην Αμερική, με τη δυτική λαϊκή μουσική από τη Δυτική Αφρική και τους απογόνους τους.⁴⁴ Η σύμπραξη αυτή υπήρξε η βάση ώστε να δημιουργηθούν οι πιο σημαντικές μορφές λαϊκής δυτικής μουσικής: η χορευτική big band που κυριάρχησε από το 1925 έως το 1945 και το Ροκ εν Ρολ (Rock n' Roll).⁴⁵

Οι μπάντες που σχηματίζονταν επέλεγαν τα χάλκινα πνευστά όχι μόνο λόγω του ηχοχρώματος τους αλλά κυρίως επειδή ήταν φθηνά και ανθεκτικά.⁴⁶ Οι μπάντες «χάλκινων πνευστών» προήλθαν από τις στρατιωτικές μπάντες. Σχεδιασμένες αρχικά για παρελάσεις κατέληξαν να πρωταγωνιστούν σε συναυλίες σε παράδοξα μέρη όπως γήπεδα ποδοσφαίρου. Συνήθως περιλάμβαναν δύο ή περισσότερες κορνέτες, τουλάχιστον ένα τρομπόνι, μια ποικιλία από άλτο και βαρύτονο κόρνα, μια τούμπα και (παρόλο που η μπάντα περιλάμβανε περισσότερα χάλκινα όργανα) μερικά

---

⁴¹ Nicholas Cook and Anthony Pople, *The Cambridge History of Twentieth-Century Music* (Cambridge University Press, 2004), 102.

⁴² Elisa Koehler, 158.

⁴³ Koehler, 176.

⁴⁴ Cook and Pople, 123.

⁴⁵ Cook and Pople, 123.

⁴⁶ Koehler, 150.

κλαρινέτα, τύμπανα και κάσες.⁴⁷ Τότε ξεκίνησαν να εξελίσσονται και οι διαγωνισμοί χάλκινων πνευστών.⁴⁸

Οι big bands ή αλλιώς jazz bands ανθίζουν στις αρχές του 20^{ου} αιώνα. Αποτελούνται από πολλά μέλη, τα περισσότερα εκ των οποίων έπαιζαν χάλκινα πνευστά ενώ συχνά περιλαμβάνονταν κλαρινέτα και κοντραμπάσο. Μέχρι τη δεκαετία του '30, οι μικρές μπάντες είχαν αντικατασταθεί σε μεγάλο βαθμό από τις μεγάλες μπάντες.⁴⁹ Έως τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο οι πολυάριθμες big bands είχαν μεγάλη απήχηση. Λόγω του πολέμου όμως οι μισθοί των μουσικών μειώθηκαν και η παράδοση της μεγάλης μπάντας χάλκινων άρχισε να εξασθενεί. Αυτό σήμανε το σταδιακό τέλος της «κλασικής» jazz και τη δημιουργία του bebop, του προαγγέλου της σύγχρονης jazz.⁵⁰

Ο 20^{ος} αιώνας μαζί με τη τζαζ «φιλοξένησε» και άλλα συγγενή της είδη όπως το swing, τη free jazz, την avant-garde jazz, τα blues, το ragtime και το bebop. Όλα αυτά τα είδη υπήρξαν καθοριστικά για την εξέλιξη της τρομπέτας καθώς διάσημοι οργανοπαίκτες δημιούργησαν, ανέπτυξαν και διέδωσαν τη φήμη του οργάνου μέσω αυτών. Τη δεύτερη δεκαετία του εικοστού αιώνα και συγκεκριμένα το 1923, χάρη στην εξέλιξη της τεχνολογίας, εμφανίστηκαν οι πρώτες ηχογραφήσεις jazz κομματιών σε μεγάλους αριθμούς.⁵¹ Εκείνη την περίοδο το είδος γνώριζε μεγάλη αποδοχή από το ευρύ κοινό, γεγονός που δημιουργούσε κοινωνικά προβλήματα καθώς οι φυλετικές διακρίσεις και ο ρατσισμός σε βάρος των Αφροαμερικάνων υπήρχε παντού και δεν άφησε ανεπηρέαστη την εν λόγω μουσική σκηνή. Ο Τζορτζ Γκέρσουιν το 1928 έγραψε το πασίγνωστο *An American in Paris*, ένα συμφωνικό ποίημα όπου χρησιμοποιεί τρομπέτα σε Σι ύφεση όπως και στο Κοντσέρτο του σε Φα το 1925.⁵²

Μετά τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο και τις προόδους στην τεχνική της τρομπέτας από τους μεγάλους σολίστες της jazz, ένας αυξανόμενος αριθμός συνθετών άρχισε να γράφει γι' αυτήν και ολοένα και περισσότεροι σολίστες να αναδεικνύονται.⁵³ Το τέλος του πολέμου σηματοδότησε και την ανάπτυξη διαφορετικών στυλ τζαζ με ιδιαίτερα θετική απήχηση στο κοινό. Όπως αναφέρθηκε,

---

⁴⁷ Cook and Pople, 127.

⁴⁸ Koehler, 141.

⁴⁹ Cook and Pople, 174.

⁵⁰ Cook and Pople, 397-398.

⁵¹ Cook and Pople, 130.

⁵² Koehler, 147.

⁵³ Koehler, 159.

κατά τη διάρκεια του πολέμου οι μισθοί των μουσικών μειώθηκαν κι έτσι οι μπάντες έχασαν πολλά μέλη τους. Παράγοντες που συνέβαλαν στην κατάρρευση των μεγάλων ορχηστρών jazz εκείνη την εποχή ήταν, εκτός από την έλλειψη του shellac, σημαντικού υλικού για την παραγωγή δίσκων γραμμόφωνου, η φορολόγηση των «καμπαρέ» που επιβλήθηκε στις ΗΠΑ και μια σειρά απεργιών από την Αμερικάνικη Ομοσπονδία Μουσικών κατά την περίοδο 1942-4 και 1948.⁵⁴

Με το δεύτερο μισό του 20^{ου} αιώνα, η jazz εισέρχεται σε πιο εμπορικά μονοπάτια. Χάρη σε συνθέτες και καλλιτέχνες εκείνης της περιόδου αλλά και των συνθηκών και του ανανεωμένου στυλ της, η jazz μεταμορφώνεται σε εμπορική και δημοφιλή μουσική. Το είδος μετά το δεύτερο μισό του 20^{ου} αιώνα ακμάζει καθώς εμφανίζονται κορυφαίοι εκτελεστές και συνθέτες, όπως οι Miles Davis και Chet Baker οι οποίοι ανέδειξαν ακόμα περισσότερο το είδος της bebop, των blues και της σύγχρονης jazz. Οι επόμενες δεκαετίες είχαν παρόμοια εξέλιξη με την ανάπτυξη των υπαρχόντων ειδών αλλά και τη δημιουργία νέων όπως η free jazz τη δεκαετία του 1960. Ο Miles Davis παρά την ελευθερία που ήταν διάχυτη στις συνθέσεις του, δεν υιοθέτησε το συγκεκριμένο είδος.⁵⁵

Με την καθιέρωση της μουσικής στον κινηματογράφο η πορεία της jazz συνέχισε να είναι ανοδική. Και προπολεμικά αλλά και αργότερα, το είδος χρησιμοποιήθηκε για την ηχητική επένδυση ταινιών όπως του Roman Polanski *Knife in the Water* το 1962. Το 1970 έδωσε μια νέα ώθηση καθώς πολλοί μουσικοί jazz της νέας γενιάς επέλεξαν την ακαδημαϊκή πορεία και άρχισαν να αποφοιτούν από μουσικά πανεπιστήμια και κολέγια. Η jazz άρχισε να εισχωρεί σε τηλεοπτικές σειρές και έδωσε το funky ήχο της στη σειρά *Peter Gunn* (1958) και στη σειρά ταινιών *Pink Panther*. Τη δεκαετία του 1980 το είδος που κέρδισε ευρύτερη αποδοχή ήταν η ακουστική jazz, εκπρόσωπος της οποίας ήταν ο τρομπετίστας Wynton Marsalis που ανέδειξε το είδος και κέρδισε βραβεία Grammy για τις κλασικές και jazz ηχογραφήσεις του το 1984.⁵⁶

---

⁵⁴ Cook and Pople, *The Cambridge History of Twentieth-Century Music*, 395-397.

⁵⁵ Nicholas Cook and Anthony Pople, *The Cambridge History of Twentieth-Century Music* (Cambridge University Press, 2004), 411.

⁵⁶ Cook and Pople, *The Cambridge History of Twentieth-Century Music*, 407-413.

2. Είδη Τρομπέτας

Από την αρχαιότητα έως σήμερα τα χάλκινα πνευστά όργανα υπέστησαν σειρά αλλαγών τόσο στην κατασκευή, τις ιδιότητες και την ευελιξία όσο και στον τρόπο ερμηνείας και το ηχόχρωμά τους. Πρώιμες μορφές τρομπέτας χρησιμοποιούνται ως όργανα επικοινωνίας τόσο στο κυνήγι όσο και σε πολεμικές συρράξεις για την κοινοποίηση στρατιωτικών σημάτων προτού καταλήξουν να ενταχθούν σε ορχηστρικά σύνολα. Σε αυτό το κεφάλαιο εξετάζονται τα τέσσερα πιο δημοφιλή από αυτά τα όργανα: η κορνέτα, το κορνέτο, η ολκωτή τρομπέτα και το φλικόρνο. Περαιτέρω, εξετάζονται και άλλα συγγενικά είδη τρομπέτας αφού νέες μορφές τρομπέτας επινοούνται συνεχώς, κυρίως από τρομπετίστες είτε ερευνητές που θέλουν να ανακαλύψουν τις δυνατότητες ενός χάλκινου οργάνου. Συχνά, μάλιστα, παλιά όργανα όπως το κορνέτο αναβιώνουν σήμερα στο πλαίσιο των απαιτήσεων της ιστορικά ενημερωμένης μουσικής εκτέλεσης (historically-informed performance).

2.1. Ιστορικά Είδη Τρομπέτας

2.1.1. Τρομπέτα με κλειδιά

Εικόνα 3. Τρομπέτα με πέντε κλειδιά⁵⁷

---

⁵⁷ Ibbotson, Dominic. *Keyed trumpet in G*, Image, Wikimedia Commons, January 15, 2023, [https://commons.wikimedia.org/wiki/File:MIMEd_5782._Keyed_Trumpet_in_G_with_C_and_D_crooks_by_St%C3%B6hr_c._1830_\(whitebalance\).png](https://commons.wikimedia.org/wiki/File:MIMEd_5782._Keyed_Trumpet_in_G_with_C_and_D_crooks_by_St%C3%B6hr_c._1830_(whitebalance).png).

Ένα από τα πιο σημαντικά μέλη της οικογένειας των τρομπετών είναι η τρομπέτα με κλειδιά. Το όνομά της είναι μετάφραση του αγγλικού όρου *keyed trumpet*. Όπως έχει αναφερθεί και σε προηγούμενα κεφάλαια, τον 17^ο, τον 18^ο και στις αρχές του 19^{ου} αιώνα, μέχρι δηλαδή και την εφεύρεση της τρομπέτας με πιστόνια το 1814, η ανάγκη για ένα χρωματικό όργανο ήταν παραπάνω από εμφανής. Η τρομπέτα με κλειδιά αποτέλεσε μια από τις πολλές προσπάθειες που έγιναν για την επίλυση του θέματος της «χρωματικότητας».⁵⁸

Η πρώτη εμφάνιση της συγκεκριμένης τρομπέτας είναι πιθανό να έγινε στη Δρέσδη γύρω στο 1770 ενώ ακολούθησαν και άλλες προσπάθειες. Τη δεκαετία του 1780, ο Ernst Kellner, τρομπετίστας και παίκτης κόρνου, προσπάθησε να αναπτύξει την τρομπέτα καλύπτοντας με κλειδιά οπές οι οποίες είχαν διανοιχθεί στο πλάι του οργάνου. Όλες αυτές οι προσπάθειες απέτυχαν μέχρι το 1800 και την επιτυχία του Anton Weidinger (1766-1852), του πατέρα της τρομπέτας με κλειδιά.⁵⁹

Το 18^ο αιώνα η τρομπέτα με κλειδιά ήταν σε μεγάλο βαθμό σε πειραματικό στάδιο. Είχε προβλήματα ηχοχρώματος και τονισμού και θύμιζε περισσότερο ήχο όμποε παρά τρομπέτας.⁶⁰ Επομένως, το όργανο χρειαζόταν έναν εξαιρετικά εξειδικευμένο και αφοσιωμένο ερμηνευτή έτσι ώστε να ασχοληθεί με την επίλυση των οποιοδήποτε κατασκευαστικών προβλημάτων. Αυτός ο εκτελεστής ήταν ο Anton Weidinger ο οποίος άρχισε να πειραματίζεται με την τρομπέτα το 1793 ή το 1794. Η μορφολογική εξέλιξη της τρομπέτας με κλειδιά όπως και η εξέλιξή της ως σολιστικό όργανο οφειλόταν σε μεγάλο βαθμό στις προσπάθειες του Weidinger, εφόσον για τη συγκεκριμένη τρομπέτα γράφτηκαν δυο από τα μεγαλύτερα κοντσέρτα του ρεπερτορίου της τρομπέτας, το Κοντσέρτο σε Μι ύφεση μείζονα του Joseph Haydn (1732-1809) και το Κοντσέρτο σε Μι του Johann Nepomuk Hummel (1778-1837).⁶¹

Μορφολογικά, οι τρομπέτες με κλειδιά αποτελούνταν από τον κεντρικό σωλήνα του οργάνου πάνω στον οποίο υπήρχαν οπές οι οποίες καλύπτονταν από

---

⁵⁸ Jeremy W. Sexton, “Anton Weidinger and the Emergency of His Voice: The Keyed Trumpet,” *Nota Bene: Canadian Undergraduate Journal of Musicology*, 5, 8, no. 1 (July 26, 2015), 1 <https://doi.org/10.5206/notabene.v8i1.6600>.

⁵⁹ Jeremy W. Sexton, “Anton Weidinger and the Emergency of His Voice: The Keyed Trumpet,” 44-47 όπως αναφέρεται στο Dahlqvist, *The Keyed Trumpet*, 8-9.

⁶⁰ Sexton, 8-9.

⁶¹ Sexton, 8-9. Για ηχητικά αποσπάσματα: “Fiala: Divertimento for Keyed Trumpet,” YouTube, January 24, 2015, https://www.youtube.com/watch?v=U2TjHz4_C5M. “Haydn: Trumpet Concerto 1st Movement Arranged for 8 Keyed Trumpets, 5 Natural Trumpets and Soloist,” YouTube, April 10, 2020, <https://youtu.be/XTprpOYCBMU?si=rJizT30qsczWqY62>.

μικρά κομμάτια χαλκού, τα κλειδιά. Υπήρχαν δύο είδη τρομπετών με κλειδιά: αυτές με τέσσερα και αυτές με πέντε κλειδιά.⁶² Υπήρχαν και εξαιρέσεις σε αυτήν την κατηγοριοποίηση όπως τρομπέτες με οκτώ ή εννιά κλειδιά.⁶³ Τα κλειδιά βρίσκονταν στη μία πλευρά του οργάνου έτσι ώστε ο εκτελεστής να μπορεί με το ένα χέρι να το κρατάει και με το άλλο να χειρίζεται τα κλειδιά. Όπως τα περισσότερα χάλκινα όργανα. Οι πρώτες τρομπέτες με κλειδιά ήταν κουρδισμένες σε Ρε και Μι ύφεση ενώ ο ήχος τους ήταν πιο μαλακός από αυτόν της φυσικής τρομπέτας που χρησιμοποιούνταν τότε.⁶⁴

Εκτός από τα Κοντσέρτα του Hummel και του Haydn, άλλα σημαντικά έργα για τρομπέτα με κλειδιά ήταν: *Sinfonia Concertante* του Leopold Koželuch (1747-1818) για τρομπέτα, μαντολίνο, πιάνο και ορχήστρα που συντέθηκε το 1798 και *Sonata a sette* του Joseph Weigl Jr. (1766-1846) για τρομπέτα, glockenspiel, αγγλικό κόρνο, φλάουτο, βιόλα, πιάνο και τσέλο που συντέθηκε το 1799 κ.ά.⁶⁵ Το έργο του Koželuch ήταν το δεύτερο έργο που γράφτηκε για τον Weidinger και το πρώτο που έπαιξε δημόσια στην τρομπέτα με κλειδιά. Ένα άλλο σωζόμενο έργο που γράφτηκε για το Weidinger είναι το Requiem του Sigismund Neukomm (1778-1858) το οποίο συντέθηκε το 1813.⁶⁶

Με την δημιουργία των τρομπετών με πιστόνια το 1814, η τρομπέτα με κλειδιά άρχισε να μη χρησιμοποιείται πια μέχρι που εγκαταλείφθηκε τελείως γύρω στα 1850.⁶⁷ Με την αναβίωση των κοντσέρτων των Haydn και Hummel, η τρομπέτα με κλειδιά άρχισε να χρησιμοποιείται και πάλι τη δεκαετία του 1970 έτσι ώστε τα έργα αυτά να παίζονται με τα αυθεντικά όργανα για τα οποία συντέθηκαν.⁶⁸

---

⁶² Friedrich Anzenberger, "Method Books for Keyed Trumpet in the 19th Century: An Annotated Bibliography," *Historic Brass Society Journal*, 6, (1994), 1.

⁶³ Friedrich Anzenberger, 1. Όπως αναφέρεται στο Edward H. Tarr, *Trompetenmuseum Bad Sackingen. Ein Katalog von Edward H. Tarr* (Bad Sackingen, 1985), no. 13001.

⁶⁴ Reine Dahlqvist, "Keyed Trumpet," *Grove Music Online*, January 20, 2001, <https://www.oxfordmusiconline.com/grovemusic/display/10.1093/gmo/9781561592630.001.0001/omo-9781561592630-e-0000014950?rsk=xRnUyx&result=1>. Προσπέλαση: 3 Απριλίου 2024.

⁶⁵ Bryan Proksch, "Anton Weidinger's Repertoire for the Keyed Trumpet," *Historic Brass Society Journal*, 27, (2015), 1-3.

⁶⁶ Bryan Proksch, 3, 11.

⁶⁷ Adrian v. Steiger, "Aspects of the Late Keyed Trumpet: Some New Evidence," *Historic Brass Society Journal*, 28, (2016), 123.

⁶⁸ Adrian v. Steiger, 123.

2.1.2. Κορνέτο

Εικόνα 4. Κορνέτο ⁶⁹

Ένα πολύ δημοφιλές όργανο του Μεσαίωνα ήταν το κορνέτο. Το αρχικό του όνομα ήταν “cornet” αλλά επικράτησε η ονομασία με δύο t (*tt*) κατά τον 20^ο αιώνα ώστε να μην συγχέεται με την κορνέτα.⁷⁰ Αν και γνώρισε μεγάλη διάδοση κατά τον Μεσαίωνα με τη χρήση του στο κυνήγι, στις αρχές του 16^{ου} αιώνα ήταν από τα πιο σημαντικά σοπράνο όργανα της εποχής. Έπαψε να χρησιμοποιείται στις αρχές του 19^{ου} αιώνα.⁷¹

Καθώς το κορνέτο χρησιμοποιούνταν στο κυνήγι ως μέσο επικοινωνίας, πρώιμες μορφές του θα μπορούσαν να θεωρηθούν ακόμη και κέρατα ζώων ή κοχύλια. Είχε διάφορες υποκατηγορίες και μεγέθη ενώ εξυπηρετούσε διάφορα τονικά ύψη. Το πιο συνηθισμένο κορνέτο ήταν καμπύλο, κατασκευασμένο από δύο μισά σκαλιστά ξύλα κολλημένα μεταξύ τους και καλυμμένα από μαύρο δέρμα.⁷² Το συγκεκριμένο

---

⁶⁹Encyclopædia Britannica, *Cornett*, Image, Encyclopædia Britannica, <https://www.britannica.com/art/bugle#/media/1/138002/5005>. Προσπέλαση: 6 Φεβρουαρίου 2024

⁷⁰ Elisa Koehler, *Fanfares and Finesse: A Performer's Guide to Trumpet History and Literature*, 25.

⁷¹ Stewart Carter, *A Performer's Guide to Seventeenth-Century Music* (Indiana University Press, 2012), 100.

⁷² Koehler, 26.

ονομαζόταν και «μαύρο κορνέτο» λόγω του χρώματος του δέρματος που το κρατούσε δεμένο. Τοποθετείται στο δεξί χέρι του παίκτη.⁷³

Τα κορνέτα χωρίζονταν σε δυο είδη: τα καμπύλα και τα ευθεία. Η κάθε οικογένεια αποτελούνταν από διάφορα μεγέθη. Τα καμπύλα τα οποία αποτελούσαν την πιο συνήθη εκδοχή των κορνέτων κατασκευάζονταν στα ακόλουθα μεγέθη: cornetto, corno torto (τενόρο), cornettino, alto cornett, bass cornett.⁷⁴ Σύμφωνα με την Koehler όμως, η οικογένεια των κορνέτων περιελάμβανε τέσσερα είδη: το «ευθύ κορνέτο» ή αλλιώς cornetto diritto (ίδιο με το καμπύλο αλλά κατασκευασμένο από ενιαίο κομμάτι ξύλου και χωρίς δερμάτινο κάλυμμα), το «βουβό κορνέτο» (mute cornett) που έμοιαζε με το ευθύ κορνέτο με επιστόμιο σκαλισμένο στον κορμό του οργάνου, το «κορνετίνο» (μικρότερο καμπύλο σε Μι) και «μεγαλύτερα άλτο και τενόρο κορνέτα».⁷⁵

Λόγω των διαφορετικών μεγεθών του και του τρόπου κατασκευής του, το κορνέτο στην Μπαρόκ εποχή αποτελούσε ένα πολύ δημοφιλές όργανο που προτιμούσαν οι εκτελεστές καθώς προσέφερε περισσότερη ευελιξία σε σχέση με την τρομπέτα η οποία δεν ήταν ακόμα χρωματικό όργανο.⁷⁶ Τα υλικά από τα οποία μπορούσε να κατασκευαστεί ένα κορνέτο ήταν πυξάρι, σανταλόξυλο, σφεντάμι, δαμάσκηνο και άλλα ξύλα καρπών ενώ τα επιστόμιά τους κατασκευάζονταν από βελανίδι.⁷⁷

Στην ακμή του, το κορνέτο απευθυνόταν σε επαγγελματίες μουσικούς. Στη Γερμανία για την εκπαίδευση των αρχάριων μουσικών χρησιμοποιούσαν μελωδίες ύμνων οι οποίοι λόγω της φωνητικής τους φύσης αποτελούσαν πολύτιμο εκπαιδευτικό εργαλείο. Το κορνέτο, ήταν ιδιαίτερα γνωστό για την ικανότητά του να μιμείται την ανθρώπινη φωνή, παρέμεινε υψηλά σε δημοτικότητα μέχρι και τα μέσα του 17^{ου} αιώνα όταν το βιολί πήρε τη θέση του.⁷⁸ Σύμφωνα με άλλους, το κορνέτο

---

⁷³Anthony C. Baines, "Cornett," *Grove Music Online*, January 20, 2001, <https://www.oxfordmusiconline.com/grovemusic/display/10.1093/gmo/9781561592630.001.0001/omo-9781561592630-e-0000006516?rskey=4LYQ69&result=1>.

⁷⁴ Stewart Carter, *A Performer's Guide to Seventeenth-Century Music* (Indiana University Press, 2012), 104.

⁷⁵ Koehler, 25-26.

⁷⁶ Gilmar Cavalcante da Silva, "Trumpet Through The Ages: An Overview of the Instrument and its Evolution in the Baroque and Classic Periods from a Contemporary Performance Perspective" (PhD diss., Ball State University, 2015), 6.

⁷⁷ Koehler, 29-30.

⁷⁸ Koehler, 26-36.

αντικαταστάθηκε γύρω στα τέλη του Μπαρόκ από το κυνηγετικό κόρνο το οποίο είχε ήδη εισαχθεί στην ορχήστρα από την εποχή του Jean-Baptiste Lully (1632-1687) το 1664.⁷⁹

Αναφορικά με το ρεπερτόριο, ο πιο γνωστός Ιταλός συνθέτης έργων για κορνέτο ήταν ο Giovanni Gabrieli. Τα πιο γνωστά χορωδιακά και οργανικά έργα του Gabrieli που περιλάμβαναν μέρη για κορνέτο ήταν τα *Sacrae Symphoniae* (1597) και *Canzone e sonate* (1615). Σημαντικό κομμάτι του ρεπερτορίου για κορνέτο είναι το *Vespro della Beata Vergine* (1610) του Claudio Monteverdi, με τρία μέρη για κορνέτο σε μεγάλο οργανικό σύνολο.⁸⁰ Άλλοι συνθέτες που έγραψαν για κορνέτο είναι οι: Heinrich Schütz (1585-1672), Hermann Schein (1586-1630), Michael Praetorius (1571-1621) και Samuel Scheidt (1587-1654).⁸¹ Το κορνέτο συμμετείχε και σε μερικά εξαιρετικά δημοφιλή σύνολα. Ένα από αυτά ήταν η *μουσική του πύργου*, ένα σύνολο πνευστών που κατά την Αναγέννηση και το Μπαρόκ εκτελούσε κυρίως φανφάρες, χορικά, σινιάλα, χορούς και σονάτες σε συγκεκριμένες ώρες της ημέρας.⁸² Το σύνολο αποτελούνταν συνήθως από πνευστά όργανα όπως κορνέτα, τρομπέτες και τρομπόνια.⁸³

Τα κορνέτα συνδυάζονταν με αυλούς, τρομπόνια και άλλα πνευστά της εποχής. Μια από τις συνθέσεις που σώζεται είναι η «Türmsonate» του J. C. Pezel (1639-1694) για δύο κορνέτα και τρία τρομπόνια του 1670.⁸⁴ Σύμφωνα με τους Wallace και McGrattan, το πρώτο παράδειγμα σύνθεσης για κορνέτα (και τρομπόνι) είναι το κομμάτι *Danket dem Herrn* του 1617 του Heinrich Schütz το οποίο ενδεχομένως αποτελεί και το πρώτο παράδειγμα συμμετοχής του οργάνου σε κονσέρτο στη Γερμανία και πιθανώς συντέθηκε νωρίτερα από τη γνωστή σε εμάς ημερομηνία του.⁸⁵

Συμπερασματικά, το κορνέτο ήταν ένα αξιόλογο πνευστό όργανο, αφού υπήρξε πολύ σημαντικό μέλος των συνόλων την εποχή του Μπαρόκ, συνδυαζόμενο

---

⁷⁹ Ulrich, Michels, *Άτλας της Μουσικής*, 353.

⁸⁰ Koehler, 103.

⁸¹ Stewart Carter, *A Performer's Guide to Seventeenth-Century Music* (Indiana University Press, 2012), 113-114.

⁸² Michels, 353.

⁸³ Richard Rastall, "Turmmusik," *Grove Music Online*, January 20, 2001, <https://www.oxfordmusiconline.com/grovemusic/display/10.1093/gmo/9781561592630.001.0001/omo-9781561592630-e-0000028618?rsk=2RTjx&result=1>. Προσπέλαση: 2 Απριλίου 2024.

⁸⁴ Michels, 352-353.

⁸⁵ Wallace and McGrattan, 98.

με άλλα χάλκινα όργανα τόσο λόγω ηχοχρώματος όσο και λόγω ρεπερτορίου. Ταυτόχρονα, διατήρησε το ρόλο που αρχικά είχε κάθε χάλκινο όργανο πριν από την Αναγέννηση και το Μπαρόκ, δηλαδή στο κυνήγι, τις στρατιωτικές κινήσεις και τα μηνύματα, γεγονός που εξηγεί και την αρχική του ονομασία.

2.1.3. Ολκωτή τρομπέτα

Εικόνα 5. Ολκωτή τρομπέτα σε Μι ⁸⁶

Η ονομασία «Ολκωτή τρομπέτα» αποτελεί μια απόπειρα μετάφρασης του αγγλικού όρου slide trumpet. Σύμφωνα με τον Tarr, το όργανο αυτό αποκαλείται και tromba da tirarsi. Η Koehler παρατηρεί ότι η ονομασία αυτή εμφανίζεται μόνο στις συνθέσεις του J. S. Bach (1685-1750). Στη Γαλλία η ολκωτή τρομπέτα αποκαλούνταν «Trompette des menestrels» (τρομπέτα των Γάλλων τροβαδούρων). Οι διαφορετικές ονομασίες ωστόσο, μαρτυρούν πως στην Αναγέννηση η ολκωτή τρομπέτα ήταν διαφορετική από τη τρομπέτα χωρίς πιστόνια των μουσικών της αυλής, την οποία ονόμαζαν «Trompette de guerre» (δηλαδή στρατιωτική ή πολεμική τρομπέτα).⁸⁷

Η ολκωτή τρομπέτα δημιουργήθηκε μέσα από πειράματα άγνωστου Άγγλου κατασκευαστή τρομπετών ο οποίος προσπάθησε να λύσει το πρόβλημα τονικότητας που δημιουργούνταν από τις κατασκευαστικές ανεπάρκειες των ήδη υπαρχόντων οργάνων και την ανάγκη των συνθετών να κουρδίζονται οι τρομπέτες σε διάφορα κλειδιά. Σύμφωνα με τον Morrow, αν μια τρομπέτα είναι μικρότερη σε μήκος από 67 ίντσες δηλαδή 1,7 μέτρα, χάνει τον χαρακτηριστικό της τόνο.⁸⁸ Έτσι, στα τέλη του 18^{ου} αιώνα ο John Hyde προσέθεσε στην τρομπέτα ένα μετακινούμενο σωλήνα ο

---

⁸⁶ Köhler & Son, *Slide Trumpet in E*, 1881-90, Aerophone- Lip Vibrated-trumpet/trombone, The Crosby Brown Collection of Musical Instruments, London, <https://www.metmuseum.org/art/collection/search/503807>, accession number: 89.4.2533.

⁸⁷ Koehler, 37-39.

⁸⁸ Morrow, Walter, "The Trumpet as an Orchestral Instrument", *Proceedings of the Musical Association* 21, (June 1895): 136-137, doi:10.1093/jrma/21.1.133.

οποίος κινούνταν όπως και ο σωλήνας ενός τρομπονιού με τη διαφορά ότι στην τρομπέτα τοποθετήθηκε στο κάτω μέρος του οργάνου. Με αυτόν τον τρόπο καλύπτονταν κενά στη φυσική αρμονική κλίμακα.⁸⁹ Με τη συγκεκριμένη ιστορική διαδρομή του οργάνου συμφωνεί και η Koehler που αναφέρει ότι η ολκωτή τρομπέτα αναπτύχθηκε με πειράματα με μηχανισμούς ολίσθησης στις αρχές του 19^{ου} αιώνα στην Αγγλία. Συμπληρώνει μάλιστα πως, αφορμή για τη δημιουργία της αποτέλεσε η παρακολούθηση μιας συναυλίας από έναν εκτελεστή τρομπέτας χωρίς πιστόνια το 1784 η οποία είχε κατασκευαστικά και ηχητικά προβλήματα.⁹⁰

Η ολκωτή τρομπέτα είχε μεγάλη επιτυχία καθώς διόρθωνε επιτυχώς τους εκτός τόνου αρμονικούς και έπαιζε χρωματικούς τόνους κρατώντας τον τόνο της τρομπέτας χωρίς πιστόνια. Στην Αγγλία το συγκεκριμένο όργανο χρησιμοποιήθηκε περισσότερο στις ορχήστρες παρά από σολίστες. Η εκτέλεση των σόλο περασμάτων τρομπέτας σε *obbligato* φωνές στις άριες του George Frideric Handel (1685-1759), είναι που κατέστησε την ολκωτή τρομπέτα τόσο δημοφιλή, κυρίως στην Αγγλία.

Με την τοποθέτηση πιστονιών στις τρομπέτες τον 19^ο αιώνα, οι ολκωτές τρομπέτες έχασαν την εξέχουσα θέση τους και χάθηκαν με το πέρασμα του χρόνου. Σε πολλές σύγχρονες jazz παραστάσεις, οι τρομπονίστες χρησιμοποιούν σοπράνο ή πίκολο τρομπόνι το οποίο αναφέρεται ως ολκωτή τρομπέτα αλλά δεν έχει σχέση με το όργανο που περιγράφηκε παραπάνω.⁹¹

2.1.4. Άλλα είδη τρομπέτας

Η *τρομπέτα Μπαχ* (Bach) πήρε αυτήν την ονομασία επειδή κατασκευάστηκε για να μπορούν οι εκτελεστές να παίζουν τα τονικά υψηλά μέρη των έργων του Bach. Τη Ρομαντική εποχή το ενδιαφέρον για τη Μπαρόκ μουσική αναβίωσε και επανήλθαν στο προσκήνιο των εκτελεστών τρομπέτας τα δύσκολα και υψηλά τονικά μέρη των έργων του Bach. Για περίπου 40 χρόνια, οι τρομπετίστες πειραματίζονταν σχετικά με τον τρόπο εκτέλεσης αυτών των υψηλών τονικά μερών και είτε απλώς τα μετέφεραν

---

⁸⁹Edward H. Tarr, "Slide Trumpet," *Grove Music Online*, January 20, 2001, <https://www.oxfordmusiconline.com/grovemusic/display/10.1093/gmo/9781561592630.001.0001/omo-9781561592630-e-0000025968?rskey=yBCtvm&result=1>.

⁹⁰ Koehler, 41.

⁹¹ Koehler, 42-43.

μια οκτάβα κάτω είτε παίζονταν από ξύλινα πνευστά.⁹² Στις 19 Οκτωβρίου του 1871, ο Julius Kosleck (1835-1905) χρησιμοποίησε μια μεσαιωνική τρομπέτα (*buisine*) στην οποία προσέθεσε έναν επιπλέον σωλήνα για να κατεβάσει το ύψος στο Ρε. Το 1884, βασιζόμενος στην *buisine* του 1871, σχεδίασε μια νέα τρομπέτα με δύο μετακινούμενους σωλήνες, αυτή τη φορά όμως κουρδισμένη σε Σι ύφεση. Η δοκιμή πέτυχε και προσκλήθηκε στην Αγγλία να εκτελέσει τη Λειτουργία σε Σι ελάσσονα του Bach στις 21 Μαρτίου του 1885. Επρόκειτο για την πρώτη εκτέλεση αυτού του έργου «με την αρχική ενορχήστρωση».⁹³ Η τρομπέτα Μπαχ χρησιμοποιήθηκε μόνο από το 1886 μέχρι και το 1892 όταν και έκανε την εμφάνισή της η τρομπέτα σε Ρε.⁹⁴

Εικόνα 9. Τρομπέτα Bach⁹⁵

2.1.5. Σαξοκόρνα

Ο Adolphe Sax εκτός από την εξέλιξη των πιστονίων ασχολήθηκε και με την κατασκευή οργάνων τα οποία πήραν το όνομά τους από τον εμπνευστή τους, τον Charles-Joseph Sax. Σε αυτήν την οικογένεια οργάνων ανήκαν το σοπράνο σαξοκόρνο σε Μι ύφεση, το σοπράνο σαξοκόρνο σε Σι ύφεση, το άλτο σαξοκόρνο σε Μι ύφεση, το βαρύτονο σε Σι ύφεση, το μπάσο σε Σι ύφεση και το μπάσο σε Μι ύφεση. Ήταν χάλκινα όργανα και διέθεταν όλα το συνηθισμένο αριθμό μετακινούμενων σωλήνων.⁹⁶ Τα σαξοκόρνα χρησιμοποιήθηκαν στις μπάντες τόσο του πεζικού όσο και του ιππικού.⁹⁷

---

⁹² Emile Meuffels, “The Development of the Piccolo Trumpet,” *Geocities*, October 26, 2009 http://geocities.com/emile_meuffels/history/piccolo.html.

⁹³ Emile Meuffels, όπως αναφέρεται στο P. Bate, *The Trumpet and Trombone*, (Second Edition, Ernest Benn Limited, 1978), 189.

⁹⁴ Emile Meuffels, 189.

⁹⁵ *Bach Trumpet*, in Hector E. Adkins, *Treatise on the Military Band* (Boosey & Co., 1931), 141.

⁹⁶ Arthur A. Clappé, *The Wind-Band and its Instrument*, 124.

⁹⁷ Georges Kastner, *Manuel Général de Musique Militaire à l’usage des Armées Françaises* (Ulan Press, 2012), 379.

Εκτός από τα σαξοκόρνα, ο Adolphe Sax κατασκεύασε και σαξοτρόμπες. Η διαφορά από τα σαξοκόρνα ήταν ότι η ποιότητα ήχου τους έμοιαζε περισσότερο με τις τρομπέτες διότι είχαν στενότερη διάμετρο σωλήνων.

Ο Adolphe Sax παρουσίασε τα νέα όργανα σε μια συναυλία που διοργάνωσε ο Hector Berlioz (1803-1869) στις 3 Φεβρουαρίου το 1844 στο Salle Herz στο Παρίσι. Η ημερομηνία αυτή είναι πολύ σημαντική για την εξέλιξη των χάλκινων οργάνων, καθώς σε εκείνη την παρουσίαση το συγκρότημα χάλκινων πνευστών της οικογένειας Distin συνάντησε τον γιο του Charles Sax, Adolphe Sax, και υιοθέτησαν τα σαξοκόρνα του. Με την εισχώρηση των σαξοκόρνων στις βρετανικές μπάντες, προέκυψε ένα νέο κίνημα το οποίο έδωσε ώθηση σε πάρα πολλές ορχήστρες χάλκινων πνευστών,⁹⁸ και διατήρησε ζωντανή την ιδέα του Adolphe Sax για ένα σύνολο, όμοιων προς την τεχνική και το σχεδιασμό, οργάνων.⁹⁹

2.2. Σύγχρονα Είδη Τρομπέτας

2.2.1. Κορνέτα

Εικόνα 6. Κορνέτα¹⁰⁰

---

⁹⁸ Ray Farr, *The Distin Legacy: The Rise of the Brass Band in 19th-Century Britain* (Cambridge Scholars Publishing, 2013), 95.

⁹⁹ Philip Bate, "Sax, Adolphe," *Grove Music Online*, January 20, 2001, <https://www.oxfordmusiconline.com/grovemusic/display/10.1093/gmo/9781561592630.001.0001/omo-9781561592630-e-90000380392?rskey=MGyS0a&result=4>. Προσπέλαση: 2 Απριλίου 2024.

¹⁰⁰ Yamaha Corporation, "Category:Cornets," *Wikimedia Commons*, July 5, 2022, <https://commons.wikimedia.org/wiki/Category:Cornets>. Προσπέλαση: 2 Απριλίου 2024.

Κορνέτα σημαίνει «μικρό κόρνο». Μορφολογικά η κορνέτα ήταν ένας κωνικός σωλήνας από ορείχαλκο, ασήμι ή άλλο μέταλλο μήκους περίπου 1,37 μέτρων.¹⁰¹ Αποτελούνταν από τον κεντρικό σωλήνα που οδηγεί στην καμπάνα, ένα διπλό μετακινούμενο σωλήνα νερού, τα πιστόνια και ένα μετακινούμενο σωλήνα κουρδίσματος κεντρικά του οργάνου. Η καμπάνα του οργάνου ήταν μεγαλύτερη από της τρομπέτας και ακολουθούσε τη μορφολογική δομή του προγόνου της κορνέτας, του κόρνου.¹⁰²

Τη δεκαετία του 1830, στο ξεκίνημα της κορνέτας, υπήρχαν τέσσερις τονικότητες στις οποίες αυτή ήταν κουρδισμένη: μι ύφεση, σι ύφεση, ντο και λα. Η τελευταία ήταν ουσιαστικά η κορνέτα σε Σι αλλά με αλλαγμένο σωλήνα κουρδίσματος έτσι ώστε να χαμηλώνει ένα τόνο. Λόγω των διαφορετικών χρήσεων των κορνετών εκείνης της εποχής, ήταν πολύ σύνθητες φαινόμενο, αντί ο εκτελεστής να αλλάζει συνεχώς όργανα, να αλλάζει τους σωλήνες ενός οργάνου και να το κουρδίζει ανάλογα. Η κορνέτα σε Ντο χρησιμοποιήθηκε κυρίως στην εκκλησιαστική λειτουργία και στα σαλόνια με συνοδεία πληκτροφόρου οργάνου ενώ η κορνέτα σε Λα κυρίως στην ορχήστρα. Κατά το 19^ο αιώνα, οι ερμηνευτές κορνέτας δεν εκπαιδεύονταν να κάνουν μεταφορά (транσπόρτο) όπως οι τρομπετίστες.¹⁰³ Το μικρό μήκος του οργάνου βοηθούσε στο να εκτελούνται με ευχέρεια δύσκολα χρωματικά περάσματα. Η κορνέτα υιοθετήθηκε κυρίως στις στρατιωτικές μπάντες λόγω του καθαρού της ήχου.

Οι διαφορές της κορνέτας από την τρομπέτα αν και λίγες έχουν μεγάλη σημασία για τον εκτελεστή. Η κορνέτα διαθέτει κωνικό κεντρικό σωλήνα ενώ η τρομπέτα κυλινδρικό, το οποίο έχει ως αποτέλεσμα ο ήχος της πρώτης να είναι πιο μαλακός. Επιπλέον, ο σωλήνας της κορνέτας είναι πιο συμπαγώς τυλιγμένος από αυτόν της τρομπέτας και έτσι οι παίκτες βρίσκουν μεγαλύτερη αντίσταση όταν παίζουν κορνέτα καθώς ο αέρας κάνει επιπλέον στροφές στη σωλήνωσή της.¹⁰⁴ Εκτός από αυτές τις κατασκευαστικές διαφορές των δύο οργάνων, το μεγαλύτερο ρόλο σχετικά με τον ήχο τον έχει το επιστόμιο το οποίο σε συνδυασμό με το σώμα του

---

¹⁰¹ Hector E. Adkins, *Treatise on the Military Band* (Boosey & Co., 1931), 137.

¹⁰² Hector E. Adkins, *Treatise on the Military Band*, 137.

¹⁰³ Koehler, 62-66.

¹⁰⁴ Mark C. Ely and Amy E. Van Deuren, *Wind Talk for Brass: A Practical Guide to Understanding and Teaching Brass Instruments* (Oxford University Press, 2009), 187.

οργάνου καθορίζει και τον ήχο του.¹⁰⁵ Η Koehler υποστηρίζει πως, παρά τον ισχυρισμό ότι το σώμα της κορνέτας είναι κατά τα 2/3 κωνικό και κατά το 1/3 κυλινδρικό ενώ για την τρομπέτα ισχύει το αντίθετο, τα σώματα των δύο οργάνων είναι αρκετά όμοια.¹⁰⁶

Οι πρώτοι παίκτες κορνέτας ήταν είτε παίκτες κόρνου είτε τρομπέτας.¹⁰⁷ Μεταξύ αυτών ήταν ο Joseph Forestier (1815-1882), Γάλλος κορνίστας και κορνετίστας στην όπερα του Παρισιού και ο Frederic Antoine Schlotmann (1822-1898), κορυφαίος παίκτης κόρνου στην όπερα του Παρισιού.¹⁰⁸ Η κορνέτα είχε αρχίσει να αναπτύσσει τη φήμη της ήδη από τη δεκαετία του 1840 στις αγγλικές μπάντες χάλκινων πνευστών. Η οικογένεια των Distins, μουσική οικογένεια στην Αγγλία το 19^ο αιώνα με αντικείμενο την κατασκευή και εμπορία χάλκινων πνευστών, αξιοποίησε τις κορνέτες και τους διασφάλισε τη φήμη που έχουν μέχρι και σήμερα.¹⁰⁹ Μετά το 1900 η τρομπέτα αντικατέστησε την κορνέτα στην ορχήστρα, θεωρούμενη περισσότερο ως ένα ορχηστρικό όργανο ενώ η κορνέτα ήταν ιδανική για τις στρατιωτικές μπάντες.¹¹⁰ Οι κορνέτες υπέστησαν βασικές μορφολογικές αλλαγές που τις έκαναν να μοιάζουν με τις τρομπέτες τόσο στον ήχο όσο και στην εμφάνιση. Ο σωλήνας της καμπάνας επιμηκύνθηκε και οι σωλήνες κουρδίσματος μετακινήθηκαν από το κέντρο του οργάνου προς το μπροστινό μέρος όπως εμφανίζονται στις τρομπέτες σήμερα. Στη συνέχεια εξελίχθηκαν σε όργανα με μακρούς σε μήκος σωλήνες όπως και στις τρομπέτες που τελικά «σφετερίστηκαν το ρόλο της κορνέτας στις μπάντες».¹¹¹ Ωστόσο, στις βρετανικές μπάντες χάλκινων πνευστών το κλασικά κοντό μοντέλο κορνέτας συνέχισε να χρησιμοποιείται.¹¹² Για τις μπάντες χάλκινων πνευστών, τα εμβατήρια και οι χοροί για κορνέτα ήταν τυπικό ρεπερτόριο.¹¹³

Στη συμφωνική ορχήστρα, η εκτέλεση των φανφαρών μοιράζεται σε τρομπέτες και κορνέτες. Τα μοτίβα διπλασιάζονται από τις κορνέτες ενώ μπορούν να

---

¹⁰⁵ Koehler, 67.

¹⁰⁶ Koehler, 67.

¹⁰⁷ Jean B. Arban, *Complete Conservatory Method for Trumpet* (Carl Fischer, 2013), viii.

¹⁰⁸ Anthony C. Baines, “Cornet (I),” *Grove Music Online*, January 20, 2001, <https://www.oxfordmusiconline.com/grovemusic/display/10.1093/gmo/9781561592630.001.0001/omo-9781561592630-e-0000006509?rskey=p4xNh4&result=1>. Προσπέλαση: 2 Απριλίου 2024.

¹⁰⁹ Ray Farr, *The Distin Legacy: The Rise of the Brass Band in 19th-Century Britain* (Cambridge Scholars Publishing, 2013), 91.

¹¹⁰ Hector E. Adkins, *Treatise on the Military Band* (Boosey & Co., 1931), 147.

¹¹¹ Koehler, 67.

¹¹² Koehler, 68-69.

¹¹³ Jim Samson, *The Cambridge History of Nineteenth-Century Music* (Cambridge University Press, 2001), 366-367.

χωριστούν και σε τρία μέρη. Εάν απαιτούνται τέσσερα μέρη τότε η δομή είναι η εξής: «Πρώτο μέρος στην πρώτη τρομπέτα, δεύτερο μέρος στην πρώτη κορνέτα, τρίτο μέρος στη δεύτερη κορνέτα και τέταρτο μέρος στη δεύτερη τρομπέτα».¹¹⁴ Ένα γνωστό σόλο για κορνέτα είναι: *Toccata, caprice* για κορνέτα με πιστόνια, Henri Senée (1853-1910).¹¹⁵

Τη δεκαετία του '70 κυριάρχησε το κλασικό μοντέλο της παλιάς κορνέτας και το ενδιαφέρον για το όργανο αναβίωσε.¹¹⁶ Η κορνέτα αποτελεί αναμφίβολα ένα από τα σημαντικότερα είδη τρομπέτας καθώς είναι ένα σύγχρονο όργανο με μεγάλη ιστορία το οποίο διατήρησε τη θέση του στην ορχήστρα. «Η κορνέτα αποτελούσε μια αντιπροσωπευτική δύναμη στην ορχήστρα ξύλινων πνευστών και μια διαμορφωτική δύναμη για την ορχήστρα χάλκινων πνευστών».¹¹⁷

2.2.2. Φλικόρνο

Εικόνα 7. Φλικόρνο ¹¹⁸

Η ονομασία «φλικόρνο» προέρχεται από το γερμανικό “Flügelhorn” το οποίο αυτολεξεί σημαίνει «κόρνο στα φτερά». Αυτό συμβαίνει επειδή το συγκεκριμένο όργανο χρησιμοποιούνταν αρχικά από παίκτες κόρνου οι οποίοι έπαιζαν στις μπάντες

---

¹¹⁴ G. Parès, *Traité d'Instrumentation et d'Orchestration: à l'usage des Musiques Militaires d'Harmonie et de Fanfare* (Paris-Bruxelles: Henry Lemoine & Cie, 1898), 70.

¹¹⁵ G. Parès, *Traité D'Instrumentation et D'Orchestration: à l'usage des Musiques Militaires d'Harmonie et de Fanfare*, 75.

¹¹⁶ Elisa Koehler, 66-69.

¹¹⁷ Koehler, 62.

¹¹⁸ *Flugelhorn*, in Mark C. Ely, Amy E. Van Deuren, *Wind Talk for Brass: A Practical Guide to Understanding and Teaching Brass Instruments* (Oxford University Press, 2009), 189.

του πεζικού, σε ομάδες, και κυρίως, στην άκρη των ομάδων. Οι παίκτες αυτοί έπαιζαν τις δευτερεύουσες φωνές.¹¹⁹

Το φλικόρνο είναι κατασκευασμένο συνήθως σε Σι ύφεση και σπανιότερα σε Ντο. Έχει τρία πιστόνια και χρησιμοποιεί το ίδιο σύστημα δακτυλοθεσίας όπως τα υπόλοιπα χάλκινα πνευστά ενώ δεν σπανίζουν και φλικόρνα με τέσσερα πιστόνια. Σε αυτήν την περίπτωση, το τέταρτο πιστόνι χρησιμοποιείται στη θέση των συνδυασμών του πρώτου και του τρίτου ή παίζεται συνδυαστικά μόνο με το δεύτερο στη θέση και των τριών.¹²⁰ Ορισμένα όργανα κατασκευάζονται με τέσσερα πιστόνια για να επωφεληθούν από τη χαμηλή έκταση του φλικόρνου.¹²¹ Τη σκοτεινή και απαλή ποιότητα του ήχου αναφέρουν και οι Ely και van Deuren, ενώ σημειώνουν πως αυτή οφείλεται στην κωνική κατασκευή του φλικόρνου, σε πολύ μεγαλύτερο βαθμό, συγκριτικά με την τρομπέτα ή την κορνέτα. Για να διατηρηθεί η σκοτεινότητα της ποιότητας στον ήχο, οι παίκτες χρησιμοποιούσαν επίσης κωνικά επιστόμια με βαθύτερο άνοιγμα για τα χείλη.¹²²

Σημαντικός αριθμός κομματιών γράφτηκε για το φλικόρνο ιδίως στη Γερμανία όπου υπήρξε αρκετά δημοφιλές. Μέρη για φλικόρνο περιλαμβάνονται στο *Threni* του Igor Stravinsky (1882-1971), στη Συμφωνία αρ. 9 του Vaughan Williams (1872-1958) και στο *Fantasy in Three Movements in the Form of a Choros* του Heitor Villa-Lobos (1887-1959). Πολλοί τρομπετίστες χρησιμοποιούσαν φλικόρνο στις καντάτες του J. S. Bach. Στις ορχήστρες πνευστών και τζαζ, το φλικόρνο είχε εξέχουσα θέση όπως και στις μπάντες χάλκινων πνευστών στις οποίες είχε πρωταγωνιστικό ρόλο.¹²³ Παρ' όλα αυτά, η Koehler αναφέρει ότι η χρήση του στην ορχήστρα ήταν περιορισμένη. Αργότερα, εναλλακτικές λύσεις για το φλικόρνο αποτέλεσαν το πίκολο κόρνο ή το κυνηγετικό κόρνο.¹²⁴ Διάσημοι τρομπετίστες της τζαζ μουσικής όπως ο Miles Davis (1926-1991) και ο Chet Baker (1929-1988)

---

¹¹⁹ Koehler, 51-55.

¹²⁰ Mark C. Ely and Amy E. Van Deuren, *Wind Talk for Brass: A Practical Guide to Understanding and Teaching Brass Instruments* (Oxford University Press, 2009), 187-190.

¹²¹ Koehler, 55.

¹²² Ely and Deuren, 188.

¹²³ Antony C. Baines, "Flugelhorn," Grove Music Online, January 20, 2001, <https://www.oxfordmusiconline.com/grovemusic/display/10.1093/gmo/9781561592630.001.0001/omo-9781561592630-e-0000009887?rkey=P7ib9y&result=1>. Προσπέλαση: 3 Απριλίου 2024.

¹²⁴ Koehler, 55.

αξιοποίησαν τις δυνατότητες του φλικόρνου και το ανέδειξαν ακόμη περισσότερο κατά τη διάρκεια του 20^{ου} αιώνα.¹²⁵

Εικόνα 8. Οικογένεια τρομπετών (από τα αριστερά στα δεξιά): Piccolo τρομπέτα σε Σι ύφεση, τρομπέτα σε Ντο, τρομπέτα σε Σι ύφεση, φλικόρνο, τρομπέτα σε Μι ύφεση, και κορνέτα σε Σι ύφεση¹²⁶

2.2.3. Piccolo Τρομπέτα

Εικόνα 10. Piccolo τρομπέτα σε Σι ύφεση ή Λα¹²⁷

---

¹²⁵ Baines, “Flugelhorn.”

¹²⁶ *Trumpet Family*, in Mark C. Ely, Amy E. Van Deuren, *Wind Talk for Brass: A Practical Guide to Understanding and Teaching Brass Instruments* (Oxford University Press, 2009), 184.

¹²⁷ *Piccolo Bb/A, 3 valves*, Image, Thein Brass, <https://thein-brass.de/en/instrument/piccolo-bb-a-trumpet-3-valves/>. Προσπέλαση: 7 Φεβρουαρίου 2024.

Άλλο σημαντικό όργανο της οικογένειας της τρομπέτας είναι η *piccolo* τρομπέτα. Η πιο συνηθισμένη της μορφή είναι σε Σι ύφεση και έχει τέσσερα πιστόνια. Η *piccolo* τρομπέτα χρησιμοποιήθηκε για πρώτη φορά για την εκτέλεση Μπαρόκ έργων τα οποία απαιτούσαν το παίξιμο του χαμηλού Ντο το οποίο δεν υπήρχε στην έκτασή της καθώς τότε είχε μόνο τρία πιστόνια. Έτσι προστέθηκε και ένα τέταρτο που της έδωσε τη δυνατότητα να παίζει χαμηλότερα.¹²⁸ Έχει το μισό μήκος μιας κανονικής τρομπέτας σε Σι ύφεση και ακούγεται μια οκτάβα ψηλότερα. Οι παίκτες συνήθως χρησιμοποιούν εξειδικευμένο επιστόμιο το οποίο έχει πιο ρηχό κύπελλο για να παραμένουν σφιχτά τα χείλια τους και να μπορούν να παίζουν πιο εύκολα τις υψηλές νότες.¹²⁹ Το γνωστότερο κομμάτι δημοφιλούς μουσικής που γράφτηκε ποτέ για *piccolo* τρομπέτα είναι το σύντομο *obligato* μέρος από τους Paul McCartney και George Martin για το τραγούδι των Beatles, “Penny Lane” το 1967.¹³⁰

2.2.4. Μπάσο και Άλτο Τρομπέτες

Εικόνα 9. Μπάσα τρομπέτα σε Ντο με τέσσερις ρότορες ¹³¹

Εκτός από την τρομπέτα σε Σι ύφεση και Ντο, και τις *Bach* και *piccolo* τρομπέτες, υπάρχουν και άλλα είδη τρομπέτας όπως οι άλτο και μπάσο τρομπέτες. Η μπάσο τρομπέτα (στα Ιταλικά *Tromba Bassa*, στα Γερμανικά *Basstrompete*, στα

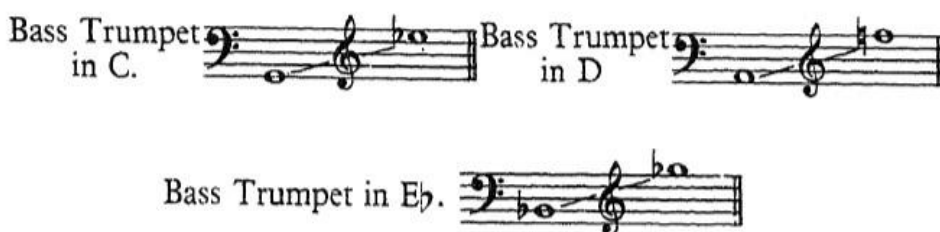
¹²⁸ Mark C. Ely and Amy E. Van Deuren, *Wind Talk for Brass: A Practical Guide to Understanding and Teaching Brass Instruments* (Oxford University Press, 2009), 187.

¹²⁹ Ely and Van Deuren, 196-197.

¹³⁰ Koehler, 17, 82-85. Για ηχητικό απόσπασμα: “Penny Lane - Canadian Brass Live at UNT - 2019,” YouTube, February 16, 2019, <https://youtu.be/V2brr6-Yo2c?si=8T1wzV8YbkE6GgLw>.

¹³¹ Harker Jonathan, *File: Thein bass trumpet in C with 4 rotary valves. png*, Image, Wikimedia Commons, https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Thein_bass_trumpet_in_C_with_4_rotary_valves.png. Προσπέλαση: 7 Φεβρουαρίου 2024.

Γαλλικά *Trompette Basse*) έχει μήκος 2,3 μέτρα και είναι κυλινδρική και στενή με κωνική καμπάνα. Η μπάσα τρομπέτα είναι γενικά κουρδισμένη στη Ντο, αλλά εμφανίζεται επίσης σε Μι ύφεση και Σι ύφεση. Οι χαμηλότερες νότες είναι γραμμένες μια οκτάβα χαμηλότερα σύμφωνα με την παλιά σημειογραφία με συνέπεια ο παίκτης να πρέπει να κάνει τρανσπόρτο. Ο Richard Wagner (1813-1883) χρησιμοποιούσε συχνά τη μπάσο τρομπέτα, ενώ στις συνθέσεις του ο εκτελεστής έπρεπε να χρησιμοποιεί τρεις ξεχωριστούς μετακινούμενους σωλήνες, των Ντο, Ρε και Μι ύφεση,¹³² όπως στο δράμα *Der Ring des Nibelungen*.¹³³ Η μπάσο τρομπέτα χρησιμοποιήθηκε σε συμφωνικές και οπερατικές συνθέσεις όπως επίσης σε μάντες παρελάσεων και jazz.¹³⁴

Εικόνα 10. Η έκταση της μπάσας τρομπέτας σε Ντο, Ρε και Μι ύφεση¹³⁵

Οι μπάσο τρομπέτες έχουν τόσο κανονικά πιστόνια όσο και περιστροφικά (περισσότερα για περιστροφικά πιστόνια αναφέρονται αργότερα). Ο ήχος τους είναι πιο απαλός και σκοτεινός από την τρομπέτα σε Σι ύφεση αλλά πιο φωτεινός από του τρομπονιού. Αυτές οι τρομπέτες είναι κουρδισμένες στον ίδιο τόνο με το τρομπόνι και μπορούν να παιχτούν είτε με επιστόμιο τρομπονιού ή ευφώνιου, είτε με ειδικό επιστόμιο για μπάσο τρομπέτα,¹³⁶ καθώς το επιστόμιο για τρομπέτα δεν είναι κατάλληλο για μπάσο όργανο με μεγάλη κωνική οπή επιστομίου.¹³⁷

¹³² Hector E. Adkins, *Treatise on the Military Band* (Boosey & Co., 1931), 151.

¹³³ David H. Green, "A Player's Guide to Rotary Valve Trumpets," *Chrestologia*, October 14, 2019, 6.

¹³⁴ Mark C. Ely and Amy E. Van Deuren, *Wind Talk for Brass: A Practical Guide to Understanding and Teaching Brass Instruments* (Oxford University Press, 2009), 191.

¹³⁵ *Bass Trumpet in C, Bass Trumpet in D, Bass Trumpet in Eb*, in Hector E. Adkins, *Treatise on the Military Band* (Boosey & Co., 1931), 151.

¹³⁶ Ely and Van Deuren, 191.

¹³⁷ Philip Bate, "Basse-Trompette," *Grove Music Online*, January 20, 2001, <https://www.oxfordmusiconline.com/grovemusic/display/10.1093/gmo/9781561592630.001.0001/omo-9781561592630-e-0000002256?rkey=6yS5jC&result=1>. Προσπέλαση: 3 Απριλίου 2024.

Οι άλλο τρομπέτες είναι κουρδισμένες είτε σε Μι ύφεση είτε σε Φα και είναι εξαιρετικά σπάνιες. Χρησιμοποιούνται κυρίως σε jazz και σε πιο εμπορικές συνθέσεις, ενώ μπορούν να παιχτούν με κανονικό επιστόμιο τρομπέτας.

2.2.5. Τρομπέτα με περιστροφικά πιστόνια (ρότορες)

Εικόνα 11. Ρότορες¹³⁸

Οι πιο κοινές τρομπέτες έχουν εμβολοφόρα πιστόνια. Αυτό σημαίνει ότι πιέζοντας τα πιστόνια, αυτά κατεβαίνουν κι ο αέρας περνάει σε όλο το όργανο. Οι τρομπέτες με περιστροφικά πιστόνια, τα οποία ονομάζονται ρότορες (από το αγγλικό *Rotary valve*), διαθέτουν πιο κυλινδρικό σώμα και καμπάνα, ενώ οι ρότορες περιστρέφονται για να προωθήσουν τον αέρα στο σώμα του οργάνου. Ο ήχος τους είναι πιο σκοτεινός και δεν αποδίδουν τόσο καλά στα δύσκολα τεχνικά περάσματα.

Μετά το 1870 περίπου οι τρομπέτες με ρότορες αντικαταστάθηκαν από τρομπέτες με εμβολοφόρα πιστόνια.¹³⁹

¹³⁸ O' Malley. *Bb Rotary Trumpet*. Image. O' Malley Instruments. <https://www.omalleymusicalinstruments.com/products/bb-rotary-trumpet-by-omalley>.

¹³⁹ Philip Bate, "Valve (I)," *Grove Music Online*, January 20, 2001, <https://www.oxfordmusiconline.com/grovemusic/display/10.1093/gmo/9781561592630.001.0001/omo-9781561592630-e-0000028961?rskey=UtGIMD&result=5>. Προσπέλαση: 3 Απριλίου 2024.

Παρόλο που οι συγκεκριμένες τρομπέτες έχουν άλλο είδος μηχανισμού, αποτελούν σύγχρονα και διαδεδομένα όργανα ενώ παίζονται σε πολλές χώρες του κόσμου.

3. Σολίστες της τρομπέτας

Οι παίκτες τρομπέτας από το Μπαρόκ μέχρι και σήμερα έχουν άρρηκτη σχέση με την εξέλιξη του οργάνου και τον ρόλο του στα διάφορα οργανικά σύνολα. Για αυτόν το λόγο οι σολίστες της τρομπέτας πολλές φορές ήταν πρωτοποριακοί μουσικοί που δεν έμεναν στα δεδομένα που τους προσφέρονταν αλλά έψαχναν καινούριες τεχνικές, μορφολογικές δυνατότητες και μεθόδους.

Σε αυτό το κεφάλαιο εξετάζονται τέσσερις σολίστες οι οποίοι, με το δικό του τρόπο ο καθένας, συνέβαλαν στην εξέλιξη του οργάνου και την ανάπτυξη της δημοτικότητάς του.

3.1. Jean-Baptiste Arban

Εικόνα 12. Πορτρέτο του Jean-Baptiste Arban ¹⁴⁰

Ο Jean-Baptiste Arban γεννήθηκε στη Λυών της Γαλλίας στις 28 Φεβρουαρίου του 1825. Από πολύ μικρός ξεκίνησε να κάνει μαθήματα τρομπέτας στο ωδείο με δάσκαλο τον Francois Dauverné (1799-1874). Συνέχισε τις σπουδές του

---

¹⁴⁰ *Jean-Baptiste Arban*, Image, Wikimedia Commons, <https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Arban.jpg>. Προσπέλαση: 7 Φεβρουαρίου 2024.

στο Ωδείο του Παρισιού από το 1841 έως το 1845.¹⁴¹ Το 1845 κέρδισε το πρώτο του βραβείο στην τρομπέτα. Ο Arban διετέλεσε καθηγητής φλικόρνου στη Στρατιωτική Σχολή μέχρι το 1857 και επέστρεψε στο ωδείο ως καθηγητής κορνέτας το 1869. Παρέμεινε σε αυτή τη θέση για μια περίοδο πέντε ετών, αποχώρησε για ένα διάστημα έξι ετών για να επιστρέψει οριστικά το 1880. Πέθανε στο Παρίσι στις 9 Απριλίου 1889. Εκτός από κορνετίστας ο Arban ήταν μεταξύ άλλων ιπότης του Τάγματος του Λεοπόλδου του Βελγίου, του Χριστού της Πορτογαλίας, της Ισαβέλλας της Καθολικής και του Σταυρού της Ρωσίας.¹⁴²

Ο Arban καινοτόμησε υιοθετώντας την τεχνική της τριπλής γλώσσας από το φλάουτο, εφαρμόζοντάς την στην κορνέτα. Ήταν επίσης ο ιδρυτής της σύγχρονης σχολής παιξίματος κορνέτας και τρομπέτας όπως και ο σημαντικότερος σολίστας της εποχής του. Αντικατέστησε την τρομπέτα με κορνέτα και καθιέρωσε την τελευταία ως το πραγματικό σολιστικό όργανο.¹⁴³ Στην μέθοδό του αναφέρεται ότι ο Arban ήταν ο πιο λαμπρός σολίστας κορνέτας της εποχής του, χάρη στις επιδόσεις του οποίου, τις θριαμβευτικές περιοδείες και τις συναυλίες του ανά την Ευρώπη, καθιερώθηκε η κορνέτα με πιστόνια ως ένα από τα πιο δημοφιλή μουσικά όργανα.¹⁴⁴

Εκτός από κορνετίστας και μαέστρος, ο Arban συνέθεσε την *Grande méthode complete pour cornet a pistons et de saxhorn* η οποία εκδόθηκε το 1864 από όπου αντλούμε την πληροφορία ότι δίδασκε στο Ωδείο του Παρισιού κορνέτα και τρομπέτα από το 1869 έως και το 1874. Η μέθοδος του Arban περιέχει συγκεκριμένα μαθήματα τα οποία βοηθούν το μαθητή να αναπτύξει τις δεξιότητες του. Περιλαμβάνει θέματα όπως: ρυθμική μελέτη, legato παίξιμο, στολίδια και προχωρημένες ασκήσεις άρθρωσης.¹⁴⁵ Όπως αναφέρει και ο ίδιος στην εισαγωγή της μεθόδου του: «Προσπάθησα να οδηγήσω το μαθητή, χωρίς να τον αποθαρρύνω, στα υψηλότερα όρια της εκτέλεσης, του συναισθήματος και του ύφους, που θα χαρακτηρίσουν τη νέα σχολή».¹⁴⁶

---

¹⁴¹ Christopher J. O' Hara, "Arban, Saint-Jacome, and O'Hara's Rule of Three: An Analysis of the Methods of Arban and Saint-Jacome and an Updated Approach to Trumpet Pedagogy." (PhD diss., University of Illinois, 2023), 5.

¹⁴² Jean B. Arban, *Complete Conservatory Method for Trumpet* (Carl Fischer, 2013), x.

¹⁴³ Edward H. Tarr, "The romantic trumpet," *Historic Brass Society Journal* 5, (1993): 238.

¹⁴⁴ Arban, x.

¹⁴⁵ Christopher J. O' Hara, 5.

¹⁴⁶ Arban, viii. Μετάφραση της γράφουσας.

Το βιβλίο περιέχει 68 ντουέτα, 14 χαρακτηριστικές σπουδές και 12 φαντασίες. Στα σόλι, ο Arban αντλεί θέματα από δημοφιλείς μελωδίες, κλασικά κομμάτια και άριες όπερας του 19^{ου} αιώνα. Μερικά από τα σόλι (*Fantasie Brilliante*, *Cavatina* και *παραλλαγές* και *Caprice* και *παραλλαγές*) είναι πρωτότυπες προσωπικές του συνθέσεις.¹⁴⁷ Η μέθοδος του Arban αποτελεί μέχρι σήμερα το πιο διαδεδομένο βιβλίο διδασκαλίας τρομπέτας, περιέχοντας ένα ευρύτατο φάσμα απαραίτητων ασκήσεων για τη μελέτη του μαθητή.¹⁴⁸ Η επιτυχία της μεθόδου του Arban διαδραμάτισε καθοριστικό ρόλο στην υστεροφημία του αναδεικνύοντάς τον ως έναν από τους πιο σημαντικούς, αν όχι τον σημαντικότερο, δάσκαλο κορνέτας και τρομπέτας.

Εικόνα 13. Εξώφυλλο ανανεωμένης έκδοσης της μεθόδου Arban ¹⁴⁹

¹⁴⁷ Kenneth L. Jimenez, “Composer, Conductor, Cornetist: A Biography of Jean-Baptiste Schiltz (FL. 1831-1868) and a Survey of his Works for Cornet and Piano” (PhD diss., North Dakota State University, 2016), 20-22.

¹⁴⁸ Arban, ix.

¹⁴⁹ Arban, Jean-Baptiste. *Arban's Complete Celebrated Method for the Cornet or Eb Alto, Bb Tenor, Baritone, Euphonium and Bb Bass in Treble Clef*. New York: Carl Fischer.

3.2. Louis Armstrong

Εικόνα 14. Louis Armstrong ¹⁵⁰

Ο Louis Armstrong χαρακτηρίζεται ως ο μεγαλύτερος jazz τρομπετίστας και εκπρόσωπος της jazz παγκοσμίως. Με τη συμβολή του κατάφερε να αλλάξει τα δεδομένα της jazz μουσικής σκηνής και να την ενισχύσει προωθώντας τις ιδέες και το ταλέντο του.

Η αναζήτηση έγκυρων πληροφοριών σχετικά με την παιδική και εφηβική ζωή του Louis Armstrong είναι δύσκολη. Οι περισσότερες πηγές αναφέρουν ως ημερομηνία γέννησης το 1900 ενώ σύμφωνα με τον James Collier, μια βάσιμη ημερομηνία γέννησης του Armstrong είναι το έτος 1898.¹⁵¹ Παρόλα αυτά η χρονολογία γέννησής του είναι το 1901.¹⁵² Η παιδική του ηλικία ήταν δύσκολη καθώς

---

¹⁵⁰ Encyclopædia Britannica, *Louis Armstrong*, Image, Encyclopædia Britannica, <https://www.britannica.com/biography/Louis-Armstrong#/media/1/35584/8553>. Προσπέλαση: 7 Φεβρουαρίου 2024.

¹⁵¹ James Collier, *Louis Armstrong: An American Genius* (USA: Oxford University Press, 1983), 20-21.

¹⁵² Louis Armstrong, Wiki Data, <https://www.wikidata.org/wiki/Q1779>.

ο πατέρας του εγκατέλειψε τον ίδιο και τη μητέρα του αμέσως μετά τη γέννησή του, γεγονός που τον στοίχιωνε μέχρι να πεθάνει. Η Νέα Ορλεάνη, η οποία αποτελούσε το κέντρο της τότε μουσικής ζωής, του προσέφερε ευκαιρίες που δεν θα είχε αν ζούσε αλλού. Παρόλα αυτά, η γειτονιά όπου μεγάλωσε ήταν εξαιρετικά ακόφρημη. Ταυτόχρονα, στο Νότο, οι Αφροαμερικάνοι ήταν καταπιεσμένοι εκείνη την εποχή με συνέπεια να μην έχουν τις ίδιες ευκαιρίες εκπαίδευσης ή κοινωνικής και οικονομικής ανέλιξης με τους λευκούς.¹⁵³ Σε ηλικία 12 ετών, ο Armstrong συνελήφθη και στάλθηκε σε αναμορφωτήριο όπου ήρθε για πρώτη φορά σε επαφή με την κορνέτα.¹⁵⁴ Είχε βέβαια ήδη ξεκινήσει να εξασκεί το ταλέντο του στο τραγούδι μέσω ενός κουαρτέτου το οποίο είχε σχηματίσει για να μπορεί να εξασφαλίζει την επιβίωσή του τραγουδώντας στους δρόμους την Νέα Ορλεάνη. Στο αναμορφωτήριο Waifs Home, ο Armstrong ξεκίνησε να μαθαίνει κορνέτα στην μπάντα του υπό τη διεύθυνση του Peter Davis.¹⁵⁵

Ο Louis Armstrong έμεινε στην Νέα Ορλεάνη μέχρι το 1922.¹⁵⁶ Την ίδια χρονιά εντάχθηκε ως δεύτερη κορνέτα στην μπάντα του Joe 'King' Oliver από τον οποίο επηρεάστηκε σε μεγάλο βαθμό. Αν και αποτελεί πρότυπο για τους σολίστες τρομπετών της jazz, ξεκίνησε την καριέρα του ως παίκτης σε μικρές μπάντες jazz της Νέας Ορλεάνη.¹⁵⁷ Ακολουθεί μια περίοδος κατά την οποία ο Armstrong αρχίζει να κυριαρχεί στη jazz μουσική σκηνή και σταδιακά αναδεικνύει το ταλέντο του και στην τρομπέτα και στην κορνέτα μέσω των ηχογραφήσεων *Hot Five* και *Hot Seven* που πραγματοποιεί από τις 12 Νοεμβρίου 1925 έως τις 12 Δεκεμβρίου 1928. Μαζί με τους *Hot Five*, ο Armstrong μετέτρεψε την jazz «από μουσική συνόλου σε σολιστική μουσική».¹⁵⁸ Με το κομμάτι *St. James' Infirmary* ανέδειξε το παίξιμο τρομπέτας και ξεκίνησε τη σόλο καριέρα του ως βασικός παίκτης μεγάλων συγκροτημάτων.¹⁵⁹

Στην πορεία προς το απόγειο της μουσικής του καριέρας, ο Armstrong ηχογράφησε μια σειρά από επιτυχίες. Συγκεκριμένα, από την ηχογράφηση του *When the Saints Go Marching In* το 1938 μέχρι τις αρχές της δεκαετίας του 1960, συνέθεσε

---

¹⁵³ James Collier, *Louis Armstrong: An American Genius* (USA: Oxford University Press, 1983), 7-13.

¹⁵⁴ Barry Parker, *Good Vibrations: The Physics of Music* (Johns Hopkins University Press, 2009), 165.

¹⁵⁵ Collier, *Louis Armstrong: An American Genius*, 28-38.

¹⁵⁶ Collier, 9.

¹⁵⁷ John Wallace and Alexander McGrattan, 268.

¹⁵⁸ Nicholas Cook and Anthony Pople, 132.

¹⁵⁹ Wallace and McGrattan, 270.

μα σειρά από δημοφιλείς επιτυχίες: *Blueberry Hill*, *A Kiss to Build a Dream On*, *La Vie en Rose*, *C'est Si Bon*, *That's for me*, *Dream a Little Dream of Me* (με την Ella Fitzgerald) και *What's New?* (με τον Oscar Peterson).¹⁶⁰ Στην Ευρώπη μέχρι και τη δεκαετία του 1930 η jazz σκηνή ήταν πολύ μικρή και μπάντες όπως αυτή του Armstrong (*Armstrong Hot Five*) ήταν άγνωστες στο ευρύ κοινό.¹⁶¹

Ο Armstrong εκτός από τη συμμετοχή του στη jazz σκηνή, συμμετείχε και στον κινηματογράφο όπου εμφανίστηκε σε περισσότερες από πενήντα ταινίες κατά τη διάρκεια της καριέρας του. Η πρώτη ταινία στην οποία πήρε μέρος ήταν η μικρού μήκους *Rhapsody in Black and Blue* το 1930. Με κομμάτια όπως το *Hello, Dolly!* (1964) και *What a Wonderful World* (1967), ο Armstrong ολοκλήρωσε την καριέρα του που είχε ξεκινήσει περίπου τέσσερις δεκαετίες νωρίτερα.¹⁶² Αξίζει να αναφερθεί ότι ο Armstrong εισήγαγε και ένα νέο στυλ τραγουδιού το οποίο ονομάστηκε scat singing και αφορούσε σε μια σειρά ακαθόριστων λέξεων που χρησιμοποιούνταν για να μιμηθούν οι τραγουδιστές τον ήχο της τρομπέτας.¹⁶³ Το στυλ αυτό υιοθετήθηκε σε εκατοντάδες κομμάτια αφήνοντας το αποτύπωμά του και στο χώρο του τραγουδιού.¹⁶⁴

Ο Louis Armstrong ανέπτυξε την καριέρα του ως jazz σολίστας τρομπέτας, τραγουδιστής και μαέστρος. Υπήρξε αναμφίβολα ο σημαντικότερος εκπρόσωπος του είδους και επηρέασε με τη μουσική του κάθε επόμενη γενιά καλλιτεχνών.¹⁶⁵

---

¹⁶⁰ Wallace and McGrattan, 276. Επικαλείται τον Dan Morgenstern *Living with Jazz: A Reader* Edited by Sheldon Meyer (New York: Pantheon, 2004), pp. 46–8.

¹⁶¹ Nicholas Cook and Anthony Pople, *The Cambridge History of Twentieth-Century Music* (Cambridge University Press, 2004), 140.

¹⁶² Wallace and McGrattan, 276.

¹⁶³ Cook and Pople, 176-177.

¹⁶⁴ Cook and Pople, 176-177.

¹⁶⁵ Wallace and McGrattan, 279.

3.3. Miles Davis

Εικόνα 15. Miles Davis ¹⁶⁶

Ο Miles Dewey Davis γεννήθηκε στο Illinois των ΗΠΑ στις 26 Μαΐου 1926. Πήρε το όνομα του πατέρα του ο οποίος με τη σειρά του είχε κληρονομήσει το δικό του όνομα από το δικό του πατέρα. Έτσι στην οικογένεια τον φώναζαν “Junior”.

Έζησε στο Saint Louis όπου απέκτησε τα πρώτα του μουσικά ερεθίσματα. Στο λύκειο σχημάτισε ένα μουσικό συγκρότημα, και μαζί με άλλους μουσικούς προσπαθούσαν να μιμηθούν το στυλ μουσικής που έπαιζαν στην μπάντα του Benny Goodman. Μέσα από το συγκρότημα ο Davis ανέπτυξε τη φήμη του ανερχόμενου τρομπαιτίστα, όπου δημοφιλείς μουσικοί έρχονταν στις εμφανίσεις της μπάντας του για να τον ακούσουν. Από το 1943 μέχρι και το 1944 ήταν μουσικός διευθυντής της μπάντας του Eddie Randle μέσω της οποίας απέκτησε πρόσβαση σε μεγαλύτερο κοινό, γνώσεις και γνωριμίες. Είχε πολλές προτάσεις για συμμετοχή σε μπάντες όπως τους *Illinois Jacquet*, τους *McKinney's Cotton Pickers* και *A. J. Sullivan*.¹⁶⁷

Στα 18 του ο Miles Davis μετακόμισε στη Νέα Υόρκη όπου, με όχημα τη φοίτησή του στη σχολή *Juilliard School* προσπάθησε να ενταχθεί στους κύκλους της

---

¹⁶⁶ Encyclopædia Britannica, *Miles Davis*, Image, Encyclopædia Britannica, <https://www.britannica.com/biography/Miles-Davis#/media/1/152808/9847>. Προσπέλαση: 7 Φεβρουαρίου 2024.

¹⁶⁷Miles Davis and Troupe Quincy, *Miles: The Autobiography* (Simon and Schuster Paperbacks, 1990), 43-45.

jazz μουσικής και κυρίως να γνωρίσει τους μουσικούς Bird και Dizzy Gillespie. Ο Davis μέσα από τη συναναστροφή του με σπουδαίους μουσικούς της εποχής, κατάφερε να βελτιώσει την τεχνική του, την αυτοπεποίθησή του, αλλά και την ικανότητα να εκτίθεται μπροστά σε κοινό. Όπως σημειώνει και ο ίδιος, εισήχθη στον αυτοσχεδιασμό μέσω καταξιωμένων μουσικών όπως ο Don Byas, ο Lucky Thompson και ο σπουδαιότερος όλων, ο Charlie Parker (1920-1955), γνωστός και ως “Bird”.¹⁶⁸

Ο Charlie Parker πήρε στη μπάντα του τον Davis με τον οποίο έγραψαν το δίσκο *Charlie Parker All Stars* το Μάιο του 1947. Όπως αναφέρει και ο Davis, «Έγραψα μια μελωδία για το άλμπουμ που λεγόταν “Donna Lee”, η οποία ήταν η πρώτη δική μου μελωδία που ηχογραφήθηκε ποτέ».¹⁶⁹ Το 1947 ο Davis κάνει την πρώτη του δισκογραφική εμφάνιση ως επικεφαλής μπάντας. Ο δίσκος ονομαζόταν *Miles Davis All Stars* ενώ συνέθεσε και ενορχήστρωσε τέσσερις μελωδίες για το άλμπουμ: *Milestones*, *Little Willie Leaps*, *Half Nelson* και *Sippin' at Bell's*.¹⁷⁰

Η δεκαετία του 1950 αποτέλεσε σημαντικό σταθμό στην καριέρα του Davis ο οποίος συνέχισε να εμφανίζεται σε μουσικές σκηνές και να συνεργάζεται με σπουδαίους σολίστες. Το 1957 ο Davis συνέθεσε αυτοσχεδιαστικά ένα μουσικό κομμάτι για την ταινία *L'ascenseur pour l'échafaud* του Louis Malle. Ο Cook αναφέρει ότι η συνεργασία του Davis με τον Malle επηρέασε σημαντικά τη χρήση της jazz στον μετέπειτα ρεαλιστικό κινηματογράφο και στην άνοδο της jazz στην Ανατολική Ευρώπη.¹⁷¹ Το 1957 χρησιμοποίησε φλικόρνο στο *Miles Ahead*, η χρήση του οποίου οδήγησε στην εκτόξευση της δημοτικότητάς του οργάνου.¹⁷² Το 1959, μαζί με τον σαξοφωνίστα John Coltrane, ηχογράφησε το *Kind of Blue* το οποίο αποτέλεσε τεράστια επιτυχία και επηρέασε τη jazz μουσική σκηνή.¹⁷³ Το 1958 συνεργάστηκε με τον Gil Evans στην κυκλοφορία ενός άλμπουμ όπου εκτελούσαν κομμάτια από τη γνωστή όπερα *Porgy and Bess* και το 1959-60 συμμετείχε στο *Sketches of Spain*. Και τα δυο άλμπουμ έγιναν γνωστά όταν τα ερμήνευσε το 1991 στο φεστιβάλ του Μοντρέ.¹⁷⁴

---

¹⁶⁸ Miles Davis and Troupe Quincy, *Miles: The Autobiography*, 52, 78.

¹⁶⁹ Davis and Quincy, *Miles: The Autobiography*, 103-104.

¹⁷⁰ Davis and Quincy, 105.

¹⁷¹ Nicholas Cook and Anthony Pople, 407.

¹⁷² John Wallace and Alexander McGrattan, 273.

¹⁷³ Cook and Pople, 404.

¹⁷⁴ Wallace and McGrattan, 273.

Παρ' όλο που ενσωμάτωνε στοιχεία ελευθερίας στα κομμάτια του, υπήρξε πολέμιος της free jazz και κατηγορούσε το λευκό κοινό για την μη ετοιμότητά του να αποδεχτεί καινούριο μουσικό ρεύμα από έναν Αφροαμερικάνο καλλιτέχνη.¹⁷⁵ Στα τέλη της δεκαετίας του '60 ο Davis άρχισε να πειραματίζεται με τον ηλεκτρονικό ήχο και, λόγω και της αυξανόμενης δημοτικότητας της ροκ, άρχισε να σχηματίζει άλμπουμ με μουσική fusion. Η πρωτοποριακή jazz-fusion τρομπέτα του Davis τον οδήγησε αρχικά στο άλμπουμ *In a Silent Way* (1969) και αργότερα στο *Bitches Brew* (1960).¹⁷⁶

Μέχρι και το θάνατό του το 1991, ο Miles Davis συνέχισε να παράγει έργο, να εξελίσσεται και να δοκιμάζει νέα είδη και συνεργασίες. Βελτίωσε την ποιότητα του ήχου του και κατάφερε να απεξαρτηθεί από τις ουσίες που τον ταλαιπωρούσαν και δεν άφηναν το ταλέντο του να αναπτυχθεί. Αποτέλεσαν μαζί με τον John Coltrane τους δυο οργανοπαίκτες που διαμόρφωσαν το bebop.¹⁷⁷

Ο Miles Davis κατείχε κεντρική θέση στην εξέλιξη της jazz από τα τέλη της δεκαετίας του 1940 έως τη δεκαετία του 1980.¹⁷⁸ Ήταν ο πρώτος τζαζίστας ο οποίος ανίχνευσε με μια εσωστρεφή προσέγγιση τις ήπιες πτυχές και τη συναισθηματικότητα της τρομπέτας. Ακολουθώντας τον Armstrong, ο Davis υπήρξε ο πιο επιδραστικός τρομπετίστας της γενιάς του, ενώ ασχολήθηκε με τα περισσότερα είδη της jazz στο δεύτερο μισό του 20^{ου} αιώνα όπως οι bebop, cool, fusion, electric και funk, εμπνέοντας πολλούς συνθέτες να γράψουν για το όργανο.¹⁷⁹

---

¹⁷⁵Nicholas Cook and Anthony Pople, *The Cambridge History of Twentieth-Century Music*, 411.

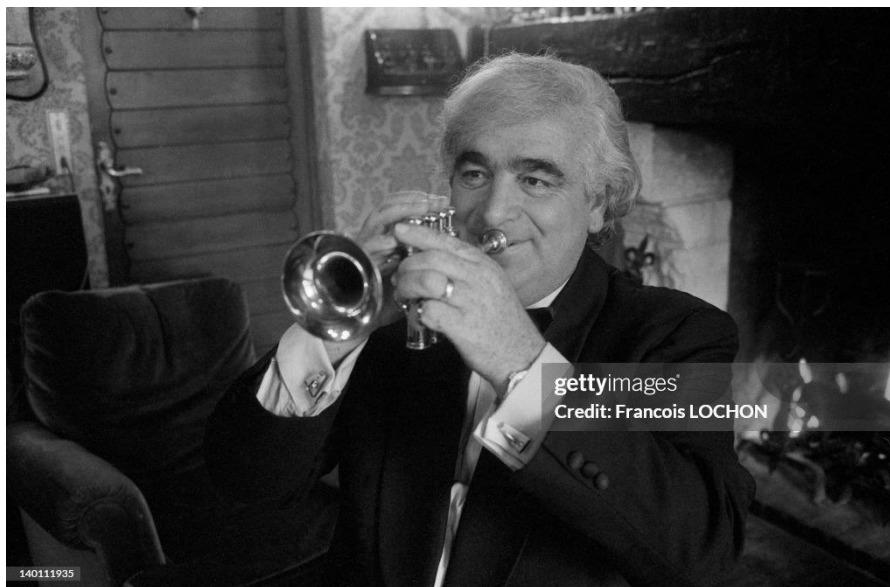
¹⁷⁶ John Wallace and Alexander McGrattan, *The Trumpet*, 275.

¹⁷⁷ Cook and Pople, 404.

¹⁷⁸ Wallace and McGrattan, 273.

¹⁷⁹ Wallace and McGrattan, 273 όπως αναφέρει ο John Wallace, 1977.

3.4. Maurice André

Εικόνα 16. Maurice André ¹⁸⁰

Δεξιοτέχνης τρομπετίστας, ο Maurice André (1933-2012) θεωρείται ο πιο επιτυχημένος σολίστας κλασικής τρομπέτας του 20^{ου} αιώνα. Μεταξύ άλλων, ενέπνευσε τη νέα γενιά μουσικών να εντάξει την πίκολο τρομπέτα στη σύγχρονη μουσική σκηνή.¹⁸¹

Γεννημένος στη Γαλλία το 1933, ο André έλαβε από νωρίς εκπαίδευση από τον πατέρα του ο οποίος ήταν ερασιτέχνης τρομπετίστας. Σε ηλικία 14 χρονών ξεκίνησε να δουλεύει σε ορχηείο μαζί με τον πατέρα του χωρίς όμως να εγκαταλείπει τις μουσικές του σπουδές. Ύστερα από τέσσερα χρόνια, το 1951, εισήχθη στο Ωδείο του Παρισιού στην τάξη του Raymond Sabarich (1909-1966). Κατά τη διάρκεια των σπουδών του κέρδισε πολλά βραβεία τόσο στην τρομπέτα όσο και στην κορνέτα τα οποία του άνοιξαν το δρόμο για λαμπρή σολιστική καριέρα.¹⁸² Συγκεκριμένα, κατέκτησε το πρώτο βραβείο στο Διαγωνισμό της Γενεύης το 1955 και στο Διαγωνισμό ARD του Μονάχου το 1963.¹⁸³

---

¹⁸⁰ Lochon Francois, *French Trumpet Player Maurice Andre*, Image, gettyimages, April, 1983, <https://www.gettyimages.com/photos/maurice-andr%C3%A9>.

¹⁸¹ Elisa Koehler, *Fanfares and Finesse: A Performer's Guide to Trumpet History and Literature* (Indiana University Press, 2014), 162.

¹⁸² Wallace and McGrattan, 254.

¹⁸³ Koehler, 162.

Ο André ήταν από τους πρώτους σολίστες τρομπέτας που χρησιμοποίησε τις σύγχρονες (για την εποχή) τεχνολογίες όπως την τεχνική των μικροφώνων και το στούντιο ηχογράφησης, γεγονός που τον κατέστησε «αστέρι της δισκογραφίας».¹⁸⁴ Μέσω των δίσκων του έγινε γνωστός για τις εκτελέσεις του μεταγραμμένων σονατών από όμποε, βιολί και φλάουτο όπως και για κοντσέρτα και σουίτες συνθετών Μπαρόκ. Το ρεπερτόριό του παρουσιάζει ποικιλία με ερμηνείες έργων από όλα τα είδη μουσικής και από διαφορετικές περιόδους.

Ο Maurice André ερμήνευε τις μεταγραφές των σονατών, των κοντσέρτων και των σουιτών με πίκολο Selmer τρομπέτες στις τονικότητες Σι ύφεση, Λα και Σολ καθιστώντας τες απαραίτητο μέρος του εξοπλισμού κάθε επαγγελματία τρομπετίστα για το ρεπερτόριο της μπαρόκ τρομπέτας.¹⁸⁵ Υπήρξε ένας από τους πιο περιζήτητους σολίστες με μεγάλη δισκογραφία, εκτεταμένες περιοδείες και διεθνή αναγνώριση. Πεθαίνοντας το 2012 στη Γαλλία, ο André άφησε πίσω του μια πολύτιμη μουσική κληρονομιά κερδίζοντας μια ξεχωριστή θέση στον κόσμο της τρομπέτας από τη δεκαετία του 1950 μέχρι σήμερα.

---

¹⁸⁴ Elisa Koehler, 162.

¹⁸⁵ Wallace and McGrattan, 254.

4. Ρεπερτόριο

Το ρεπερτόριο ενός μουσικού οργάνου σχετίζεται άμεσα με τους συνθέτες μιας εποχής, τη μορφολογική εξέλιξη του οργάνου και τις κοινωνικοπολιτικές συνθήκες. Έτσι και στην τρομπέτα, μεγάλο ενδιαφέρον παρουσιάζουν οι συνθέτες που έγραψαν για αυτήν στις διάφορες ιστορικές περιόδους.

Για παράδειγμα, βασικό για το ρεπερτόριο της τρομπέτας στο Μπαρόκ ήταν το γεγονός πως δεν αποτελούσε ακόμη χρωματικό όργανο άρα δεν μπορούσε να ενταχθεί σε έργα με χρωματικά περάσματα ή να συνδυαστεί εύκολα με άλλα όργανα. Στον κλασικισμό, η τρομπέτα άρχισε να εντάσσεται σε ορχηστρικού περιεχομένου συνθέσεις σε περιορισμένο όμως βαθμό. Προς τα τέλη του 19^{ου} αιώνα και τις αρχές του 20^{ου} και με την εμφάνιση της jazz, οι συνθέτες άρχισαν να γράφουν σόλο κομμάτια για το όργανο και η τρομπέτα άρχισε να εντάσσεται σε ορχηστρικά σύνολα, σύνολα μουσικής δωματίου και μπάντες στα οποία ανήκει μέχρι και σήμερα.

4.1. Μπαρόκ ρεπερτόριο

Το Μπαρόκ αποτελεί μια από τις πιο επιδραστικές περιόδους στην ιστορία της μουσικής. Σημαντική δεν την καθιστούν μονάχα οι σημαντικοί συνθέτες που δημιούργησαν κατά την περίοδο αυτή ή η μετεξέλιξη των μουσικών οργάνων, αλλά και τα μουσικά είδη όπως η όπερα. Η τρομπέτα με τη μορφή του προγόνου της, της σάλπιγγας, έγινε σύμβολο της βασιλείας και πολλά κομμάτια άρχισαν να γράφονται με μέρη για αυτήν. Η σάλπιγγα στις αρχές του 17^{ου} αιώνα ήταν ένα όργανο χρησιμοποιούμενο αστηρά από στρατιωτικές μπάντες. Καλλιτεχνικά το αναδεικνύει για πρώτη φορά ο Girolamo Fantini (1600-1675). Ο Fantini δημοσίευσε για πρώτη φορά σονάτες για τρομπέτα και συνοδεία πληκτροφόρου.¹⁸⁶ Οι πρώτες σόλο σονάτες για τρομπέτα του Fantini μπορεί να είναι απλές σε δομή και αρμονία, ωστόσο δεν

---

¹⁸⁶ Elisa Koehler, *Fanfares and Finesse: A Performer's Guide to Trumpet History and Literature* (Indiana University Press, 2014), 100.

υπάρχει τίποτα ανάλογο στο ρεπερτόριο πριν από εκείνη την περίοδο, ενώ σε αυτές βασίστηκαν οι μεταγενέστερες εξελίξεις των συνθέσεων για τρομπέτα.¹⁸⁷

Ένας από τους πιο σημαντικούς Ιταλούς συνθέτες ήταν αναμφίβολα ο Giovanni Gabrieli (1557-1612). Οι *καντσόνες* του 1597 *Sacrae Symphoniae* και *Canzone e sonate* (έκδοση: 1615) στις οποίες η τρομπέτα είχε εξέχοντα ρόλο, κυμαίνονται από 4 μέχρι και 22 μέρη.¹⁸⁸ Τα κομμάτια αυτά γράφτηκαν για εκτέλεση στη Βασιλική του Αγίου Μάρκου στη Βενετία. Το πρώτο κομμάτι που γράφτηκε με μέρος τρομπέτας και έχει διασωθεί είναι η εισαγωγή της όπερας *Orfeo* του Claudio Monteverdi το 1607. Ένα άλλο κομμάτι που γράφτηκε για τη Βενετία ήταν το *Vespro della Beata Vergine* (1610) του Claudio Monteverdi, το οποίο περιλαμβάνει τρία μέρη για κορνέτο και μεγάλο οργανικό σύνολο.¹⁸⁹

Σύμφωνα με τον Baines, οι εξελίξεις στη μουσική των πνευστών οργάνων συμβάδισαν χρονικά με εποχές που κυριάρχησαν οι πολεμικές συγκρούσεις, ενώ μετά το 1650 εγκαταλείπεται σταδιακά το κορνέτο και το τρομπόνι σε κάθε χώρα ταυτόχρονα με την άνοδο της κλαρίνο τρομπέτας η οποία ήταν σημαντικός συντελεστής της Μπαρόκ ορχήστρας.¹⁹⁰ Η εποχή του Μπαρόκ έχει ονομαστεί ως χρυσή εποχή του παιζίματος τρομπέτας. Οι πιο καταξιωμένοι συνθέτες εκείνης της εποχής εμπλούτισαν το ρεπερτόριο του οργάνου με εντυπωσιακές σόλο συνθέσεις. Αυτές οι συνθέσεις ήταν που καθιέρωσαν την τρομπέτα ως κλασικό σόλο όργανο στα τέλη του 20^{ου} αιώνα.¹⁹¹ Δυο από τους σημαντικότερους συνθέτες που έγραψαν για τρομπέτα ήταν ο Johann Sebastian Bach (1685-1750) και ο George Frideric Handel (1685-1759).¹⁹²

Ο Henry Purcell (1659-1695) είναι ένας από τους πρώτους Άγγλους συνθέτες που συμπεριέλαβε την τρομπέτα σε περίπου είκοσι από τις συνθέσεις του, κυρίως για βασιλικούς εορτασμούς. Στις περισσότερες παρτιτούρες του εμφανίζονται δυο ανεξάρτητες τρομπέτες οι οποίες εκτελούν μιμητικά περάσματα. Έγραψε μουσική για τρομπέτα σε δύο από τα θρησκευτικά του έργα: στο *Te Deum Laudamus* και στο

---

¹⁸⁷ Wallace and McGrattan, 94-98.

¹⁸⁸ Stewart Carter, *A Performer's Guide to Seventeenth-Century Music* (Indiana University Press, 2012), 113.

¹⁸⁹ Elisa Koehler, 103.

¹⁹⁰ Anthony Baines, *Brass Instruments: Their History and Development* (New York: Dover Publications, 1993), 134.

¹⁹¹ Koehler, 120.

¹⁹² Koehler, 108.

Jubilate Deo (1694) αλλά και στον ύμνο *Thou Knowest Lord* το 1695. Η πιο γνωστή σύνθεση του Purcell για την τρομπέτα σε Σι ύφεση είναι η *Funeral Music for Queen Mary*.¹⁹³

Ο Johann Sebastian Bach (1685-1750) αναγνωρίζεται ως ο σημαντικότερος συνθέτης της Μπαρόκ εποχής γενικά, ενώ ειδικά στο ρεπερτόριο της τρομπέτας η συμβολή του ήταν μεγάλης σημασίας. Ο πατέρας του, Johann Ambrosius Bach (1645-1695) ξεκίνησε την καριέρα του παίζοντας τρομπέτα και βιολί το οποίο ήταν και το κύριο όργανό του. Σώζονται περίπου 70 καντάτες του J. S. Bach οι οποίες περιλαμβάνουν obbligate μέρη (μέρη στα οποία η συμμετοχή της τρομπέτας ήταν απαραίτητη). Ορισμένες περιελάμβαναν ορχήστρα με τρεις τρομπέτες (κάποιες φορές με δυο ή με τέσσερις) και τυμπάνια, και κάποιες ήταν γραμμένες για μια μόνο τρομπέτα. Οι τρομπέτες συμμετείχαν κυρίως στα εναρκτήρια ρεφρέν και στα χορωδιακά αποσπάσματα ενώ περιστασιακά συνόδευαν σόλο άριες και άλλες χορωδιακές κινήσεις. Σε μια από τις πρώτες καντάτες του, το *Christ lag in Todesbanden* (BWV 4) ο Bach ενέταξε το κορνέτο, καθώς το έργο περιλαμβάνει ένα κουαρτέτο αποτελούμενο από ένα κορνέτο και τρία τρομπόνια τα οποία διπλασιάζουν τα χορωδιακά μέρη. Για τρομπέτα σε Σι ύφεση έγραψε μόνο τρεις σολιστικές άριες (BWV 5, 46 και 90).¹⁹⁴ Ο Bach περιλάμβανε τρομπέτες κυρίως στις καντάτες του που αφορούν τις περιόδους των Χριστουγέννων, του Πάσχα και τις Κυριακές μετά τη λειτουργία. Κάποιες χαρακτηριστικές καντάτες του είναι: *Es erhub sich ein Streit* με τρεις τρομπέτες, *Schauet doch und sehet* με μια τρομπέτα και σολιστική άρια, *Wer mich liebet, der wird mein Wort halten* με δύο τρομπέτες και *Christen, ätzt diesen Tag* με τέσσερις τρομπέτες.¹⁹⁵ Ο ήχος της τρομπέτας συνοδευόταν με κείμενα σχετικά με την κρίση, το μεγαλείο, τον εορτασμό και την εξουσία. Σε αντίθεση με τον Handel, ο Bach δεν έγραψε όπερες αλλά μόνο μερικά ορχηστρικά έργα που περιλάμβαναν την τρομπέτα. Το πιο γνωστό από αυτά είναι το *Δεύτερο Βραδεμβούργιο Κοντσέρτο* με ιδιαίτερες δεξιότητες απαιτήσεις. Αποτελεί το μοναδικό κομμάτι που έγραψε ο Bach για τρομπέτα σε Φα καθώς τέτοια όργανα δεν

---

¹⁹³ Koehler, 41.

¹⁹⁴ Koehler, 110-115.

¹⁹⁵ Koehler, 110-115.

ήταν συνηθισμένα στις αρχές του 17^{ου} αιώνα. Ας σημειωθεί ότι ο Bach δεν έγραψε ποτέ σόλο κοντσέρτο για τρομπέτα.¹⁹⁶

Το ορατόριο *Μεσσίας* του George Frideric Handel (1685-1759) είναι πολύ δημοφιλές έργο της Μπαρόκ εποχής. Πρόκειται για έργο εμφανιζόμενο σε μια ποικιλία εκδόσεων που αντικατοπτρίζουν τις μεταβολές και δυνατότητες της τρομπέτας από την εποχή του Handel. Ενδεικτικό για τη σημασία του έργου αποτελεί το γεγονός ότι ο Mozart επεξεργάστηκε μια γερμανική έκδοση του ίδιου ορατορίου το 1789, προσθέτοντας τρομπόνια, κόρνα και ξύλινα πνευστά, αλλάζοντας σημαντικά την παρτιτούρα.¹⁹⁷ Ο Handel έγραφε κυρίως για φυσική τρομπέτα σε Ρε. Τα μέρη γράφονταν χωρίς μεταφορά στην παρτιτούρα. Ο Handel έγραψε επίσης μια σουίτα σε Ρε για τρομπέτα, έγχορδα και basso continuo. Εξέχοντα μέρη τρομπέτας εμφανίζονται και σε δεκαεπτά ακόμη ορατόριά του. Τα περισσότερα περιλαμβάνουν δυο τρομπέτες σε Ρε με εξαίρεση τα *Esther*, *Deborah*, *The Occasional Oratorio* και *Judas Maccabaeus* όπου χρησιμοποιούνται τρεις τρομπέτες. Σημαντικά μέρη τρομπέτας εμφανίζονται στη θρησκευτική μουσική για τη βρετανική αυλή και κυρίως στους ύμνους στέψης. Το μεγαλύτερο μέρος τρομπέτας το έγραψε στην πρώτη εκδοχή της όπερας του *Rinaldo* και περιέχει τέσσερις τρομπέτες. Ένα από τα πιο όμορφα σόλο για τρομπέτα του Handel εμφανίζεται στην obbligato άρια *Eternal Source of Light Divine* (Ωδή για τα γενέθλια της βασίλισσας Άννας).¹⁹⁸

Όπως ο Bach και ο Handel, έτσι και ο Georg Philipp Telemann (1681-1767) συνέθεσε μεγάλο αριθμό καντάτων και πέντε ορατόρια τα οποία περιλάμβαναν μέρη τρομπέτας. Το πιο γνωστό από τα ορατόρια αυτά με μέρη για τρομπέτα είναι το *Die Donner-Ode*. Άλλα γνωστά έργα του για τρομπέτα ήταν τα κοντσέρτα για σόλο τρίο με μια τρομπέτα και δύο όμποε και το Κοντσέρτο σε Ρε,¹⁹⁹ όλες ωστόσο οι συνθέσεις του για τρομπέτα απαιτούν ιδιαίτερη δεξιοτεχνία στις υψηλές τονικότητες.

Εκτός από τους Bach, Handel και Telemann, άλλοι συνθέτες που έγραψαν για τρομπέτα την εποχή του Μπαρόκ ήταν οι Alessandro Scarlatti (1660-1725), Antonio Sartorio (1630-1680), Giovanni Legrenzi (1626-1690) και Domenico Freschi (1634-1710), οι οποίοι συμπεριέλαβαν στις όπερες τους άριες για τρομπέτα obbligato,

---

¹⁹⁶ Koehler, 116-121.

¹⁹⁷ Koehler, 109-110.

¹⁹⁸ Koehler, 110-121.

¹⁹⁹ Koehler, 119-121.

χαρακτηριστικός τρόπος αξιοποίησης της τρομπέτας στην ιταλική όπερα. Ένας ακόμη συνθέτης με σημαντικό για την τρομπέτα ρεπερτόριο ήταν ο Antonio Vivaldi (1678-1741) ο οποίος έγραψε το Διπλό κοντσέρτο σε Ντο, τη μοναδική σόλο σύνθεση του για δυο τρομπέτες.²⁰⁰ Ο Johann Philipp Krieger (1649-1725) μεταξύ 1684 και 1725 έγραψε πάνω από 2.000 καντάτες από τις οποίες σώζονται μόνο 76. Στην απογραφή των έργων του καταγράφονται περισσότερα από 300 κομμάτια τα οποία έχουν μέρη τρομπέτας αλλά και σονάτες με τρομπέτα. Σημαντικός για τη διερεύνηση του ρεπερτορίου της τρομπέτας είναι και ο Dietrich Buxtehude (1637-1707), 12 από τα σωζόμενα εκκλησιαστικά φωνητικά έργα του οποίου περιλαμβάνουν τρομπέτες, όπως και τρεις γαμήλιες άριες. Τα περισσότερα έργα του είναι γραμμένα για έγχορδα και τρομπέτα ενώ άλλα περιλαμβάνουν κορνέτο και τρομπόνι. Όπως συνηθιζόταν στη Βόρεια Γερμανία, ο Buxtehude χρησιμοποιούσε τους όρους tromba, trombetta και clarino.²⁰¹

4.2. Κλασικό και Ρομαντικό ρεπερτόριο

Παρά την εξέλιξη της τρομπέτας κατά τη διάρκεια του 18^{ου} και 19^{ου} αιώνα και της προσθήκης πιστονιών, η τρομπέτα εξακολούθησε να μην θεωρείται σόλο όργανο κατά τον κλασικισμό. Οι κλασικοί συνθέτες (1750-1825) έγραφαν συνήθως για τρομπέτες που κούρδιζαν στο κλειδί ενός δεδομένου κομματιού και συχνά απαιτούνταν αλλαγές μετακινούμενων σωλήνων.²⁰² Συνθέτες που έγραφαν για τρομπέτα την κλασική εποχή ήταν κυρίως οι Haydn, Mozart, Beethoven και Hummel.

Ο Ludwig van Beethoven (1770-1827), έγραψε πλήθος έργων που περιλάμβαναν την τρομπέτα και συνετέλεσε στην ανάδειξη του οργάνου. Ο Beethoven ενέταξε την τρομπέτα σε όλες του τις συμφωνίες του οι οποίες υπήρξαν καθοριστικές για τη γερμανική συμφωνική παράδοση.²⁰³ Τα μέρη τρομπέτας της κλασικής εποχής δεν είναι γνωστά για εκτεθειμένα σόλο, τεχνικές δυσκολίες ή απαιτήσεις αντοχής ή εμβέλειας. Εξάιρεση σε αυτό αποτελούν οι φανφάρες τρομπέτας στις δύο εισαγωγές “Leonore No. 2 και No. 3”.²⁰⁴ Ο Beethoven έκανε πολλές δοκιμές εισαγωγών πριν καταλήξει στην τελική μορφή. Στην εισαγωγή

---

²⁰⁰ Koehler, 120-121.

²⁰¹ Wallace and McGrattan, 139-145.

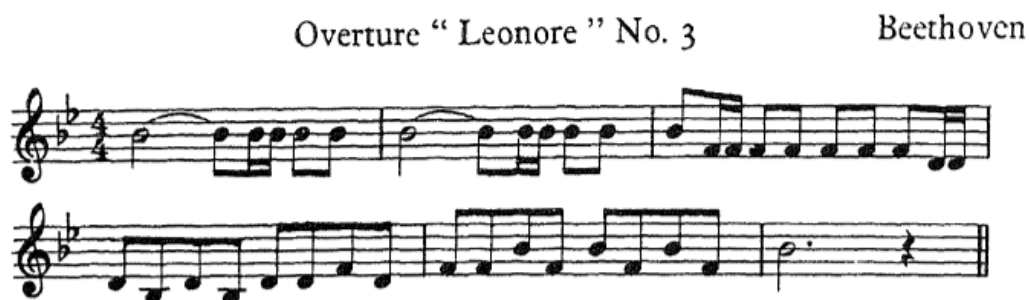
²⁰² Koehler, 9.

²⁰³ Samson, *The Cambridge History of Nineteenth-Century Music*, 263-264.

²⁰⁴ Koehler, 122.

αριθμός 1 (1805) η μορφή σονάτας συνυπάρχει με τον προγραμματικό χαρακτήρα ενώ στην παρουσίασή της κρίθηκε πολύ σύντομη. Η εισαγωγή αριθμός 2 (1806) εγκαταλείπει τη φόρμα σονάτας. Ο Beethoven τοποθετεί μια χαρακτηριστική φράση στις τρομπέτες η οποία αποτελεί την κορύφωση ενώ ακολουθεί ένα γρήγορο φινάλε. Στην εισαγωγή αριθμός 3, αφού διέγραψε το εισαγωγικό μέρος, επανήλθε στη φόρμα σονάτας και δημιούργησε μια μεγάλη συμφωνική μορφή στην οποία η χαρακτηριστική φράση στις τρομπέτες ακούγεται σε κεντρικό σημείο του έργου. Το αποτέλεσμα δεν ικανοποίησε τον Beethoven καθώς η εισαγωγή ήταν πολύ μεγάλη, οπότε τη διαμόρφωσε ως μια μικρότερη εισαγωγή σε Μι μείζονα για να παρουσιαστεί η όπερα στη Βιέννη το 1814 η οποία από τότε αποτελεί την εισαγωγή του *Fidelio*.²⁰⁵

Ο λόγος για την περιορισμένη χρήση της τρομπέτας στην ορχήστρα κατά την Κλασική εποχή ήταν οι τεχνικές δυσκολίες που εμφάνιζε το όργανο. Οι δυσκολίες αυτές αμβλύθηκαν στις αρχές του 19^{ου} αιώνα, με την μορφολογική εξέλιξη του οργάνου. Ο Beethoven χρησιμοποίησε την τρομπέτα στις συμφωνικές ενορχηστρώσεις του, όπως στην *Ενάτη* με «τα κλιμακωτά υψηλά Φα» στην εισαγωγή.²⁰⁶

Εικόνα 17. Απόσπασμα από το σόλο της τρομπέτας, Εισαγωγή "Λεονόρα" No. 3
207

Έτσι, παρά την χρωματική ευχέρεια της σύγχρονης τρομπέτας, ένα μέρος του κλασικού ρεπερτορίου της περιορίζεται στις νότες της αρμονικής σειράς επειδή όταν συντέθηκαν αυτά τα έργα δεν υπήρχαν ακόμα τρομπέτες με πιστόνια.²⁰⁸ Παρόλο που

²⁰⁵ Ulrich, Michels, *Άτλας της Μουσικής*, 385, 423.

²⁰⁶ Koehler, 190.

²⁰⁷ *Overture "Leonore" No.3 Beethoven*, in Hector E. Adkins, *Treatise on the Military Band*, (Boosey & Co., 1931), 152.

²⁰⁸ Koehler, 11.

οι συνθέτες επέλεξαν την τρομπέτα χωρίς πιστόνια λόγω του ηχοχρώματός της, ο Joseph Haydn (1732-1809) συνέθεσε το Κοντσέρτο του σε Μι ύφεση Μείζονα για τρομπέτα με κλειδιά. Το Κοντσέρτο γράφτηκε για τον Anton Weidinger το 1796 και έκανε πρεμιέρα το 1800 στη Βιέννη. Περιλαμβάνει μουσικά αποσπάσματα τα οποία έχουν συντεθεί με τέτοιο τρόπο ώστε να παρουσιάζουν τις χρωματικές δυνατότητες της τρομπέτας με κλειδιά, ιδίως στις χαμηλές τονικότητες. Το κοντσέρτο αυτό έγινε το πιο δημοφιλές για τρομπέτα και αναγνωρίζεται ευρέως ως πρότυπο κλασικής μορφής κοντσέρτου, ενώ είναι το τελευταίο που έγραψε ποτέ ο Haydn για οποιοδήποτε όργανο.²⁰⁹ Παρόλο που εκείνη την εποχή ο ρόλος της τρομπέτας ως σόλο όργανο είχε παραμεληθεί, το συγκεκριμένο κοντσέρτο ήταν το έναυσμα έτσι ώστε να αναδειχθεί ξανά η τρομπέτα κατά την κλασική περίοδο.²¹⁰ Οι τρομπετίστες σήμερα το ερμηνεύουν είτε σε Μι μείζονα είτε σε Σι μείζονα.

Όπως το Κοντσέρτο του Haydn έτσι και το Κοντσέρτο σε Μι μείζονα του Johann Nepomuk Hummel (1778-1837) δεν αναβίωσε πριν από τα μέσα του 20^{ου} αιώνα.²¹¹ Το κοντσέρτο είναι ένα από τα γνωστότερα κοντσέρτα στο ρεπερτόριο της τρομπέτας. Γεννημένος το 1778 στην Αυστρία, ο Hummel είχε ως δάσκαλο τον Mozart, τον Salieri και τον Clementi ενώ γνώριζε τον Beethoven και τον Schubert. Το κοντσέρτο του για τρομπέτα ήταν γραμμένο για τον Anton Weidinger το 1803 και παρουσιάστηκε το 1804 όταν ο Hummel αντικατέστησε τον Haydn ως Konzertmeister στην αυλή του πρίγκιπα Esterházy στο Eisenstadt.²¹² Ο Hummel απεβίωσε στις 17 Οκτωβρίου του 1837.

Ο Hector Berlioz (1803-1869) ήταν ο πρώτος συνθέτης ο οποίος προσέθεσε την κορνέτα στις συνθέσεις του για ορχήστρα. Το σημαντικότερο έργο του στο οποίο χρησιμοποιεί κορνέτα είναι το δεύτερο μέρος της *Φανταστικής Συμφωνίας του*, Op. 14 το 1830 (obbligato solo). Μέρη τρομπέτας και κορνέτας συμπεριέλαβε και στο έργο του *Harold in Italy* το 1834.²¹³ Πολλοί τρομπετίστες χρησιμοποιούν φλικόρνο

---

²⁰⁹ Koehler, 124.

²¹⁰ ²¹⁰ Da Silva, “Trumpet Through The Ages: An Overview of the Instrument and its Evolution in the Baroque and Classic Periods from a Contemporary Performance Perspective,” 9.

²¹¹ Koehler, 125.

²¹² “Trumpet Concerto (Hummel).” Wind Repertory Project. [https://www.windrep.org/Trumpet_Concerto_\(Hummel\)#:~:text=This%20trumpet%20concerto%20was%20composed,Prince%20Esterhazy%20in%20Eisenstadt](https://www.windrep.org/Trumpet_Concerto_(Hummel)#:~:text=This%20trumpet%20concerto%20was%20composed,Prince%20Esterhazy%20in%20Eisenstadt.). Προσπέλαση: 24 Φεβρουαρίου 2024.

²¹³ Koehler, 145.

για να εκτελέσουν το "Posthorn Solo" στη Συμφωνία αρ. 3 του Gustav Mahler (1860-1911).²¹⁴

2

Posthorn Solo from the Third Symphony

G. MAHLER

Transcribed from the original
Weinberger Edition
by Allen Ostrander

Moderato

ppp as a posthorn

portamento

(take time)

(rit.) (slower)

a tempo A Moderato

4

ppp

Tempo I *espressivo* (take time) tr

(take time) (a little slower)

(rit.) (slower) B Moderato

07-26

© COPYRIGHT 1963
EDITION MUSICUS-NEW YORK, INC.
INTERNATIONAL COPYRIGHT SECURED

ALL RIGHTS RESERVED INCLUDING
PUBLIC PERFORMANCE FOR PROFIT
PRINTED IN U. S. A.

Εικόνα 18. Το διάσημο "Posthorn Solo" από την 3η συμφωνία του G. Mahler ²¹⁵

²¹⁴ Koehler, 55.

²¹⁵ Ostrander Allen, *Posthorn Solo From The 3rd Symphony G. Mahler*, Image, Scribd, <https://www.scribd.com/document/420980101/Posthorn-Solo-From-the-3rd-Symphony-G-Mahler-Allen-Ostrander-Tr-B>. Προσπέλαση: 7 Φεβρουαρίου 2024.

4.3. Ρεπερτόριο του 20^{ου} αιώνα

Ο 20^{ος} αιώνας υπήρξε καθοριστικός για την τρομπέτα τόσο αναφορικά με τη μορφολογική της εξέλιξη όσο και ως προς τη διάδοσή της με την εμφάνιση της jazz μουσικής. Στον 20^ο αιώνα κυριάρχησε η απελευθέρωση από την τονικότητα και από το κλασικό σύστημα μείζονος-ελάσσονος.²¹⁶ Από τα τέλη του 19^{ου} αιώνα, συνθέτες όπως οι Gustav Mahler (1860-1911) και Richard Strauss (1864-1949) έγραφαν σολιστικά μέρη για τρομπέτα με τα οποία ανέδειξαν και διεύρυναν την τεχνική της. Στις αρχές του 20^{ου} αιώνα, οι προσδοκίες για ένα υψηλό επίπεδο δεξιοτεχνίας πολλαπλασιάστηκαν. Ενδιαφέρον είναι το σόλο της τρομπέτας σε Mi ύφεση στο έργο *Ein Heldenleben* (Η Ζωή ενός Ήρωα), του R. Strauss (1898). Το συγκεκριμένο σόλο διαφοροποιείται από τα υπόλοιπα καθώς είναι δυναμικό και όχι λυρικό. Στο κομμάτι εμφανίζονται δυο ομάδες τρομπετών, η πρώτη σε Mi ύφεση και η δεύτερη σε Si ύφεση οι οποίες αργότερα εκτελούν λυρικά αποσπάσματα.²¹⁷ Η χρήση δέκα τρομπετών στη 2^η Συμφωνία του Mahler (“Resurrection”) μαρτυρεί το πλήθος των εξαιρετικά ταλαντούχων τρομπετιστών της εποχής. Ταλαντούχοι μουσικοί για τους οποίους συνέθεταν οι Mahler και R. Strauss όπως ο Franz Rossbach αναβίωσαν το κοντσέρτο σε Mi ύφεση μείζονα του Haydn το οποίο επανεκτελέστηκε για πρώτη φορά τον 20^ο αιώνα στη Βιέννη το 1908. Ο Rossbach εκείνη την εποχή ήταν ο κορυφαίος τρομπετίστας στη φιλαρμονική ορχήστρα της Βιέννης. Η αναβίωση του Κοντσέρτου ήταν καθοριστική για την έρευνα και εκτέλεση παλαιότερου σολιστικού ρεπερτορίου για τρομπέτα.²¹⁸

Από τους Mahler και Strauss επηρεάστηκαν και οι Arnold Schoenberg (1874-1951), Alban Berg (1885-1935) και Anton Webern (1883-1945) οι οποίοι συνέβαλαν στη διεύρυνση του ρεπερτορίου της τρομπέτας. Ο Schoenberg ενέταξε την τρομπέτα στις ορχηστρικές του συνθέσεις όπως στο *Pelleas und Melisande* Op.5 (1902/3) και στο *Gurre-Lieder* (1901/11). Ο Berg αναζήτησε νέους τρόπους έκφρασης ενώ

---

²¹⁶ Cook and Pople, 79.

²¹⁷ Koehler, 146.

²¹⁸ Wallace and McGrattan, 243, 251. Επικαλείται: Verena Jakobsen Barth, *Die Trompete als Soloinstrument in der Kunstmusik Europas seit 1900* (Gothenburg: University of Gothenburg, 2007), pp. 44–6, 67–71.

επέκτεινε τα τεχνικά όρια της τρομπέτας στις όπερες του *Wozzeck* (1917-22) και *Lulu* (1929-35).²¹⁹

Ο Francis Poulenc συνέθεσε μια σονάτα τριών μερών για τρομπέτα, κόρνο και τρομπόνι το 1922. Η σονάτα αποτελεί χαρακτηριστικό παράδειγμα της μουσικής δωματίου για χάλκινα πνευστά τον 20^ο αιώνα.²²⁰

Ο Paul Hindemith (1895-1963) έγραψε τη *Σονάτα για τρομπέτα* το 1939. Σκοπός του ήταν η διεύρυνση του ρεπερτορίου του οργάνου. Το τελευταίο χορικό *Alle Menschen müssen sterben* είναι αντιπροσωπευτικό του ποικιλόμορφου ηχοχρώματος της τρομπέτας. Ο Karl Piss έγραψε τη *Σονάτα* του το 1935 στη Βιέννη για τον Helmut Wobisch. Στα τέλη του 20^{ου} αιώνα συντέθηκαν δυο από τα πιο σημαντικά κοντσέρτα του ρεπερτορίου της τρομπέτας από τον Sir Peter Maxwell Davies (1934-2016) το 1988 το οποίο παρουσιάστηκε στη Χιροσίμα και από τον James MacMillan (1959-) το 1993. Αξιοσημείωτα είναι επίσης το Concerto του Henri Tomasi (1901-1971) για τον Ludovic Vaillant το 1944 και το Concertino του André Jolivet (1905-1974) γραμμένο το 1948. Ο Henri Tomasi είχε επίσης συνθέσει έργο για χάλκινο σύνολο, το *Fanfares liturgiques* το 1947.²²¹ Την ίδια χρονιά ο συνθέτης Vladimir Peskin (1906-1988) έγραψε το Κοντσέρτο Op. 1 σε ντο ελάσσονα για τον Timofei Dokschitzer. Ακολούθησαν και άλλα γνωστά κοντσέρτα Ρώσων συνθετών όπως το διάσημο κοντσέρτο του Alexander Arutiunian (1920-2012) το 1950 και το κοντσέρτο της Aleksandra Pakhmutova (1929-) το 1955. Εκείνη την εποχή ο Bernd Alois Zimmermann (1918-1970) συνέθεσε σε τζαζ αποχρώσεις το απαιτητικό τεχνικά σόλο έργο του *Nobody Knows de Trouble I See* το 1954. Ο Adolf Scherbaum ήταν ο πρώτος σολίστας που ερμήνευσε αυτό το έργο, παρόλο που διέφερε καταλυτικά από τα μπαρόκ έργα (που περιείχαν μέρη τρομπέτας) που είχε αναλάβει να αναδείξει την ίδια περίοδο με την piccolo τρομπέτα του.²²² Αξιοσημείωτα έργα των αρχών του 21^{ου} αιώνα είναι το *Exposed Throat* (2000) γραμμένο από τον Heinz Karl Gruber (1943-) για τον John Wallace, το *From the*

---

²¹⁹ Wallace and McGrattan, 243-247.

²²⁰ Koehler, 166.

²²¹ Wallace and McGrattan, 173, 259.

²²² Koehler, 163.

Wreckage (2004) του Mark-Anthony Turnage (1960-) και το *Busking* (2007) του Gruber γραμμένα για τον Håkan Hardenberger.²²³

Η σύγχρονη μουσική εκτός από πρωτοποριακές συνθέσεις και εξαιρετική τεχνική τρομπέτας εμπλουτίστηκε από τους συνθέτες και τους βιρτουόζους παίκτες της jazz.²²⁴ Παρά τις αλλαγές των οργάνων και την εισαγωγή των νέων τεχνικών, η άνοδος της δημοτικότητας των σολιστών κλασικής τρομπέτας βασίστηκε σε μεγάλο βαθμό στην αναβίωση της μουσικής Μπαρόκ και την ανάπτυξη της piccolo τρομπέτας. Στα τέλη της δεκαετίας του 1950, ο Adolf Scherbaum, καταξιωμένος διεθνώς σολίστας, συνέβαλε με τις παραστάσεις του, στην ανάδειξη της piccolo σε Σι ύφεση τρομπέτας ως σόλο όργανο. Έτσι στα τέλη του 20^{ου} αιώνα αναδείχθηκαν δύο διαφορετικές τεχνικά λύσεις για την εκτέλεση της μπαρόκ μουσικής: Η σύγχρονη piccolo τρομπέτα, από τη μια, και η αναβίωση των οργάνων εποχής και συνακόλουθα των παλαιότερων τεχνικών εκτέλεσης, από την άλλη.²²⁵

---

²²³ Koehler, 176.

²²⁴ Koehler, 158.

²²⁵ Koehler, 82-85.

5. Συμπεράσματα και θέματα για περαιτέρω έρευνα

Η εξέλιξη της τρομπέτας ανά τους αιώνες και η σύγχρονη μορφή της παρουσιάζουν εξαιρετικό ενδιαφέρον. Πρόκειται για ένα όργανο με βαθιά ιστορία και σημαντικούς συνθέτες που έχουν γράψει για αυτό. Τα συμπεράσματα που προκύπτουν είναι σημαντικά όχι μόνο για τον κόσμο της τρομπέτας αλλά και για κάθε μουσικό που αναζητά τις ρίζες των οργάνων όπως τα γνωρίζουμε σήμερα.

Η τρομπέτα είναι ένα όργανο, πρωτόλειες μορφές του οποίου εντοπίζουμε ήδη στην αρχαιότητα με χρήσεις τόσο στη στρατιωτική ζωή όσο και στην κυνηγετική δραστηριότητα φυλών και κοινοτήτων. Την περίοδο του Μπαρόκ ωστόσο, η τρομπέτα αναδεικνύεται σε κύριο καλλιτεχνικό όργανο και το ρεπερτόριο της αρχίζει να πλουτίζει με γοργούς ρυθμούς με την πλειοψηφία των συνθετών της εποχής να την εντάσσει στα έργα τους. Όπως τα περισσότερα χάλκινα όργανα, έτσι και η τρομπέτα δεν παρέμεινε σταθερή μορφολογικά στην εξέλιξη των χρόνων. Οι ποικίλες μορφές που έλαβε μέσα από διαδοχικούς πειραματισμούς επέτρεψαν την εμφάνιση και άλλων υποειδών της όπως η κορνέτα, το κορνέτο, το φλικόρνο, η ολκωτή τρομπέτα, η piccolo τρομπέτα κ.ά. Στην πραγματικότητα, μέχρι και σήμερα κατασκευάζονται νέα είδη τρομπέτας με πρόσθεση ή αφαίρεση πιστονιών και μετακινούμενων σωλήνων (slides).

Η εξέλιξη της τρομπέτας συνδέεται και με τους συνθέτες που την συμπεριλάμβαναν στα κομμάτια τους. Μη αποτελώντας εξαιρετικά δημοφιλές όργανο όπως το βιολί, την κιθάρα ή το πιάνο, οι σόλο συνθέσεις για τρομπέτα ήταν αρχικά ολιγάριθμες σε σχέση με τα όργανα αυτά, αυξήθηκαν ωστόσο ραγδαία κατά τη διάρκεια του 20^{ου} αιώνα και ιδιαίτερα σε συνδυασμό με την άνθιση της jazz.

Η παρούσα εργασία μου έδωσε την ευκαιρία να ερευνήσω πτυχές της ιστορίας της τρομπέτας τις οποίες δεν γνώριζα όπως και να κατανοήσω την επιρροή των κοινωνικών γεγονότων στην εξέλιξη της μουσικής και των οργάνων. Για παράδειγμα, διαπίστωσα την εξαιρετικά ενδιαφέρουσα σχέση της τρομπέτας στο Μπαρόκ με την βασιλική αυλή όπως και τη σχέση της δημιουργίας των πιστονιών με την Βιομηχανική Επανάσταση.

Επίσης μπόρεσα να ανακαλύψω καινούρια κομμάτια ρεπερτορίου όπως και να γνωρίσω την άποψη πολλών διεθνώς καταξιωμένων μουσικών, και ιδιαίτερα τρομπετιστών, όπως οι Wallace και McGrattan, σχετικά με το όργανο και την ιστορία του. Η ένταξη της τρομπέτας σε ορχηστρικές συνθέσεις αρχικά δεν ήταν εύκολη καθώς ο οξύς και στεντόρειος ήχος της την καθιστούσε ιδανική μόνο για την έκφραση μεγάλων κορυφώσεων ή αλλαγών. Φυσικά, αυτό σχετίζεται και με τη μετεξέλιξη του οργάνου από φυσικό σε χρωματικό, γεγονός που της έδωσε τη δυνατότητα να εκτελεί και πιο σύνθετα περάσματα.

Με την ολοκλήρωση της εργασίας ευελπιστώ να συνδράμω για περισσότερες ερευνητικές εργασίες σχετικά με τα χάλκινα όργανα, και κυρίως την τρομπέτα στην Ελλάδα, αλλά και το έναυσμα για έρευνα σχετικά με τις μορφές τρομπέτας στην Ελλάδα, το κοινωνικοπολιτικό πλαίσιο μέσα στο οποίο εξελίχθηκαν και τους Έλληνες συνθέτες που τις ενέταξαν στα έργα τους.

Βιβλιογραφία-Άρθρα, μελέτες, διατριβές

- Adkins, Hector Ernest. *Treatise on the Military Band*. Boosey & CO., LTD., 1931.
- Anzenberger, Friedrich. "Method Books for Keyed Trumpet in the 19th Century: An Annotated Bibliography, *Historic Brass Society Journal*, 6 (1994).
- Arban, Jean Baptiste. *Complete Conservatory Method for Trumpet*. Carl Fischer, 2013.
- Baines, Anthony. *Brass instruments: Their history and development*. Dover publications, 2012.
- Carter, Stewart. *A Performer's Guide to Seventeenth-Century Music*. 2η έκδοση. Indiana University Press, 2012.
- Clappé, Arthur A. *The Wind-Band and its Instruments*. New York: Henry Holt and Company, 1911.
- Collier, James. *Louis Armstrong: An American Genius*. USA: Oxford University Press, 1983.
- Cook, Nicholas, και Anthony Pople. *The Cambridge History of Twentieth-Century Music*. Cambridge University Press, 2004.
- Da Silva, Gilmar Cavalcante. "Trumpet Through the Ages: An Overview of the Instrument and its Evolution in the Baroque and Classic Periods from a Contemporary Performance Perspective." PhD diss., Ball State University, 2015.
- Davis, Miles, και Troupe Quincy. *Miles: The Autobiography*. Simon and Schuster, 1990.
- Ely, Mark C. Van Deuren, Amy E. *Wind Talk for Brass: A Practical Guide to Understanding and Teaching Brass Instruments*. Oxford University Press, 2009.

- Farr, Ray. *The Distin Legacy: The Rise of the Brass Band in 19th-Century Britain*. Cambridge Scholars Publishing, 2013.
- Green, David H. "A Player's Guide to Rotary Valve Trumpets." *Chrestologia*, October 14, 2019.
- Jimenez, Kenneth Leroy. "Composer, Conductor, Cornetist: A Biography of Jean-Baptiste Schiltz (FL. 1831-1868) and a Survey of his Works for Cornet and Piano." PhD diss., North Dakota State University, 2016.
- Kastner, Georges. *Manuel Général de Musique Militaire à l'usage des armées Françaises*. Ulan Press, 2012.
- Koehler, Elisa. *Fanfares and Finesse: A Performer's Guide to Trumpet History and Literature*. Indiana University Press, 2014.
- O' Hara, Christopher J. "Arban, Saint-Jacome, and O'Hara's Rule of Three: An Analysis of the Methods of Arban and Saint-Jacome and an Updated Approach to Trumpet Pedagogy." PhD diss., University of Illinois, 2023.
- Samson, Jim. *The Cambridge History of Nineteenth-Century Music*. Cambridge University Press, 2001.
- Parès, G. *Traité d'Instrumentation et d'Orchestration: à l'usage des Musiques Militaires d'Harmonie et de Fanfare*. Paris-Bruxelles: Henry Lemoine & Cie, 1898.
- Parker, Barry. *Good Vibrations: The Physics of Music*. Johns Hopkins University Press, 2009.
- Pinfeld, Mike. *Louis Armstrong: His Life and Times*. Omnibus Press, 2012.
- Proksch, Bryan. "Anton Weidiger's Repertoire for the Keyed Trumpet." *Historic Brass Society Journal*, 27, (2015).
- Sexton, Jeremy W. "Anton Weidinger and the Emergence of his Voice: the Keyed Trumpet." *Nota Bene: Canadian Undergraduate Journal of Musicology*, 5, 8, no. 1 (July 26, 2015). <https://doi.org/10.5206/notabene.v8i1.6600>.

Von Steiger, Adrian. "Aspects of the Late Keyed Trumpet: Some New Evidence." *Historic Brass Society Journal*, 28 (2006).

Tarr, Edward H. "The Romantic Trumpet." *Historic Brass Journal* 5, (1993): 213–61. <https://doi.org/10.2153/xlef9291>.

Wallace, John, and Alexander McGrattan. *The Trumpet*. Yale University Press, 2012.

Walter Morrow. "The Trumpet as an Orchestral Instrument." *Proceedings of the Musical Association* 21, (1894): 137-147. <https://doi:10.1093/jrma/21.1.133>.

Κωτούλα, Κωνσταντίνα-Όλγα. «Big Bands: Η εμφάνιση και ο ρόλος τους στην τζαζ, η οργανική τους διάρθρωση και οι κυριότεροι εκπρόσωποι. Μουσική παράσταση Big Band TMET (ΠαΜακ), παρουσίαση αντιπροσωπευτικού ρεπερτορίου» Πτυχιακό project, Πανεπιστήμιο Μακεδονίας, 2021.

Λοκοβίτου, Στεφανία. «Η εξέλιξη των οργάνων της συμφωνικής ορχήστρας» Πτυχιακή εργασία, Πανεπιστήμιο Μακεδονίας, 2021.

Michels, Ulrich. Άτλας της μουσικής: *Ιστορικό μέρος Από το Μπαρόκ έως σήμερα, Τόμος II*. Αθήνα: Φίλιππος Νάκας 1995.

Βιβλιογραφία-Διαδικτυακές πηγές

B flat Rotary Trumpet. Image. O' Malley Instruments.

<https://www.omalleymusicalinstruments.com/products/bb-rotary-trumpet-by-omalley>.

Holes on baroque trumpets. Image. InDigo Baroque.

<https://indigobaroque.com/en/holesonbaroquetrumpets/>.

Kandschwar. *Posthorn.* Image. Wikimedia Commons.

<https://oc.wikipedia.org/wiki/Cornet>.

Baines, Anthony C. "Cornet." *Grove Music Online*, January 20, 2001.

<https://www.oxfordmusiconline.com/grovemusic/display/10.1093/gmo/9781561592630.001.0001/omo-9781561592630-e-0000006509?rskey=p4xNh4&result=1>.

Baines, Anthony C. "Cornett." *Grove Music Online*, January 20, 2001.

<https://www.oxfordmusiconline.com/grovemusic/display/10.1093/gmo/9781561592630.001.0001/omo-9781561592630-e-0000006516?rskey=4LYQ69&result=1>.

Baines, Anthony C. "Flugelhorn." *Grove Music Online*, January 20, 2001.

<https://www.oxfordmusiconline.com/grovemusic/display/10.1093/gmo/9781561592630.001.0001/omo-9781561592630-e-0000009887?rskey=P7ib9y&result=1>.

Bate, Philip. "Basse-Trompette." *Grove Music Online*, January 20, 2001.

<https://www.oxfordmusiconline.com/grovemusic/display/10.1093/gmo/9781561592630.001.0001/omo-9781561592630-e-0000002256?rskey=6yS5jC&result=1>.

Bate, Philip. "Sax, Adolphe." *Grove Music Online*, January 20, 2001.

<https://www.oxfordmusiconline.com/grovemusic/display/10.1093/gmo/9781561592630.001.0001/omo-9781561592630-e-90000380392?rskey=MGyS0a&result=4>.

Bate, Philip. "Valve (I)." *Grove Music Online*, January 20, 2001.

<https://www.oxfordmusiconline.com/grovemusic/display/10.1093/gmo/9781561592630.001.0001/omo-9781561592630-e-0000028961?rskey=UtGIMD&result=5>.

Corporation, Yamaha. "Category:Cornets." Wikimedia Commons, July 5, 2022.

<https://commons.wikimedia.org/wiki/Category:Cornets>.

Dahlqvist, Reine. "Keyed Trumpet." *Grove Music Online*, January 20, 2001. <https://www.oxfordmusiconline.com/grovemusic/display/10.1093/gmo/9781561592630.001.0001/omo-9781561592630-e-0000014950?rskey=xRnUyx&result=1>.

Encyclopædia Britannica. *Cornett*. Image. Encyclopædia Britannica. <https://www.britannica.com/art/bugle#/media/1/138002/5005>.

Köhler & Son. *Slide Trumpet in E*. 1881-90. Aerophone- Lip Vibrated-trumpet/trombone. The Crosby Brown Collection of Musical Instruments. London. <https://www.metmuseum.org/art/collection/search/503807>. *Piccolo Bb/A, 3 valves*. Image. Thein Brass. <https://thein-brass.de/en/instrument/piccolo-bb-a-trumpet-3-valves/>.

Harker Jonathan. *File: Thein bass trumpet in C with 4 rotary valves*. Png. Image. Wikimedia Commons. https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Thein_bass_trumpet_in_C_with_4_rotary_valves.png.

Ibbotson Dominic. Image. *Keyed Trumpet in G*. Wikimedia Commons. January 15, 2023. [https://commons.wikimedia.org/wiki/File:MIMEd_5782_Keyed_Trumpet_in_G_with_C_and_D_crooks_by_St%C3%B6hr_c._1830_\(whitebalance\).png](https://commons.wikimedia.org/wiki/File:MIMEd_5782_Keyed_Trumpet_in_G_with_C_and_D_crooks_by_St%C3%B6hr_c._1830_(whitebalance).png).

Jean-Baptiste Arban. Image. Wikimedia Commons. <https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Arban.jpg>.

Encyclopædia Britannica. *Louis Armstrong*. Image. Encyclopædia Britannica. <https://www.britannica.com/biography/Louis-Armstrong#/media/1/35584/8553>.

Encyclopædia Britannica. *Miles Davis*. Image. Encyclopædia Britannica. <https://www.britannica.com/biography/Miles-Davis#/media/1/152808/9847>.

Lochon Francois. *French Trumpet Player Maurice Andre*. Image. Gettyimages. <https://www.gettyimages.com/photos/maurice-andr%C3%A9>.

Ostrander Allen. *Posthorn Solo from the 3rd Symphony G. Mahler*. Image. Scribd. <https://www.scribd.com/document/420980101/Posthorn-Solo-From-the-3rd-Symphony-G-Mahler-Allen-Ostrander-Tr-B>.

Rastall, Richard. "Turmmusik." *Grove Music Online*, January 20, 2001. <https://www.oxfordmusiconline.com/grovemusic/display/10.1093/gmo/9781561592630.001.0001/omo-9781561592630-e-0000028618?rskey=2RTjkk&result=1>.

Tarr, Edward H. "Slide Trumpet." *Grove Music Online*, January 20, 2001. <https://www.oxfordmusiconline.com/grovemusic/display/10.1093/gmo/9781561592630.001.0001/omo-9781561592630-e-0000025968?rskey=yBCtvm&result=1>.

"Trumpet Concerto (Hummel)." Wind Repertory Project. [https://www.windrep.org/Trumpet_Concerto_\(Hummel\)#:~:text=This%20trumpet%20concerto%20was%20composed,Prince%20Esterhazy%20Court%20in%20Eisenstad](https://www.windrep.org/Trumpet_Concerto_(Hummel)#:~:text=This%20trumpet%20concerto%20was%20composed,Prince%20Esterhazy%20Court%20in%20Eisenstad).

"Markus Wuersch Performs Haydn Trumpet Concerto in E Flat Major." YouTube, February 28, 2018. <https://www.youtube.com/watch?v=oLvWjvaxlDc>.

"Fiala: Divertimento for Keyed Trumpet." YouTube, January 24, 2015. https://www.youtube.com/watch?v=U2TjHz4_C5M.

"Haydn: Trumpet Concerto 1st Movement Arranged for 8 Keyed Trumpets, 5 Natural Trumpets and Soloist." YouTube, April 10, 2020. <https://youtu.be/XTprYQYCBMU?si=rJIZT30qsczWqY62>.

"Markus Wuersch Performs Hummel Trumpet Concerto in E Major." YouTube, October 25, 2016. <https://youtu.be/9XkrFxpBLXQ?si=iKUQeslN7nuQnLp>.

"Penny Lane - Canadian Brass Live at UNT - 2019." YouTube, February 16, 2019. <https://youtu.be/V2brr6-Yo2c?si=8T1wzV8YbkE6GgLw>.